

UCHWAŁA Nr VI/134/15
Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego
z dnia 23 marca 2015r.

**w sprawie przyjęcia raportu z realizacji Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej
na lata 2012-2017 za 2013rok.**

Na podstawie art. 14 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa (Dz. U. t. j. z 2013, poz.596 z późn. zm.), art. 21 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. t. j. z 2013r. poz. 182 z późn. zm.), Uchwały XXVI/420/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28 grudnia 2012r.w sprawie przyjęcia do realizacji Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej na lata 2012-2017.

§ 1

Przyjmuje się raport z realizacji „Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej na lata 2012-2017” za rok 2013, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Świętokrzyskiego.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Sejmiku

Arkadiusz Bąk

UZASADNIENIE

Uchwałą nr XXVI/420/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2012r. w sprawie przyjęcia do realizacji Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej na lata 2012- 2017.

W przedmiotowym dokumencie określono cel strategiczny, wypracowano cele operacyjne oraz działania, realizacja których wpłynie na wzrost aktywności środowisk lokalnych na rzecz rozwiązywania istotnych dla regionu problemów społecznych.

Na podstawie określonych wskaźników Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej przeprowadził ocenę realizacji Programu w 2013r. Analiza zebranych danych oraz osiągniętych rezultatów pozwala na określenie obszarów: deficytowych działań oraz efektywnej interwencji, będzie podstawą dokonania modyfikacji w zakresie kierunków działań określonych w Świętokrzyskim Programie Pomocy Społecznej na lata 2012-2017.

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Świętokrzyski
Program Pomocy Społecznej
na lata 2012-2017

Kielce styczeń 2015r.

RAPORT 2013

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Założenia metodologiczne	5
3. Realizacja i wdrażanie programu pomocy społecznej	8
3.1. Ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego	8
3.2. Wsparcie rozwoju usług socjalnych i edukacyjnych dla osób starszych	22
3.3. Rozwój systemu opieki i wsparcia nad dzieckiem i rodziną	26
3.4. Inspirowanie i wspieranie innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej	37
3.5. Upowszechnienie nowych metod i standardów pracy socjalnej poprzez kształcenie i szkolenie zawodowe kadr pomocy i integracji społecznej.....	43
4. Podsumowanie.....	48
5. Spis tabel i wykresów.....	66

WSTĘP

Jednym z najistotniejszych zadań spoczywającym na Samorządzie Województwa oraz samorządach powiatowych i gminnych jest kreowanie polityki społecznej służącej rozwiązywaniu oraz łagodzeniu występujących problemów społecznych. Wielość i złożoność problemów społecznych, dotyczących społeczności lokalne, wymaga spójnych i skoordynowanych działań samorządów, jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej, instytucji rynku pracy, placówek oświatowych, placówek kultury, instytucji ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych. W tym celu konieczne jest wypracowanie dokumentów planistycznych (strategie, programy, plany itp.).

Lokalna polityka społeczna, kreowana i realizowana przez jednostki samorządu terytorialnego zarówno w skali lokalnej, jak i regionalnej, stanowi istotny element polityki społecznej państwa, a w niektórych sferach jedyny sposób wpływu na sytuację mieszkańców danego terenu. Zmieniająca się rzeczywistość społeczno - ekonomiczna, tempo i różnorodność tych przemian determinują konieczność długofalowego i perspektywicznego podejścia do rozwiązywania problemów społecznych przejawiającą się wdrażaniem dokumentów o charakterze planistycznym. Jednym z takich dokumentów na szczeblu Samorządu Województwa jest Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej na lata 2012-2017.

Podstawę do opracowania w/w Programu będącego integralną częścią oraz uszczegółowieniem zapisów Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012 – 2020 stanowi zapis art. 21 pkt 1 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej wskazujący, iż zadaniem samorządu województwa jest opracowanie, aktualizowanie i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej.

Program został przyjęty Uchwałą nr XXVI/480/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z 28 grudnia 2012r. Dokument określa kierunki działań obejmujące m.in. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, opiekę nad dzieckiem i rodziną, wsparcie osób starszych, rozwój przedsiębiorczości społecznej, rozwój systemu kształcenia kadr pomocy i integracji społecznej oraz inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej.

Wdrażanie zapisów Programu wymaga skoordynowania wielu działań do których należy zaliczyć monitoring czyli stały i systematyczny proces zbierania i analizowania wyselekcjonowanych danych ilościowych oraz jakościowych, który pozwala na opisanie

aktualnego stanu realizacji założeń. Regularne, cykliczne przeprowadzanie monitoringu jest niezbędne do efektywnej realizacji założeń programu, ponadto ukazuje kształtujące się aktualnie postępy w realizacji Programu, a także czy zakładane rezultaty są osiągnięte zgodnie z wcześniej założonym planem.

Celem Raportu jest analiza działań wdrażanych w analizowanym okresie w 2013 roku w regionie przez realizatorów programu.

METODOLOGIA RAPORTU

Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej na lata 2012 – 2017 jest dokumentem o charakterze planistycznym w zakresie kreowania polityki społecznej w regionie. Został opracowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Kielcach w 2012r. Warunkiem efektywności działań zawartych w Programie jest skoordynowana współpraca pomiędzy samorządami poszczególnych szczebli, organizacjami pozarządowymi, instytucjami angażującymi partnerów społecznych poszczególnych sfer życia społecznego. Proces realizacji Programu powinien wpływać na wzrost aktywności środowisk lokalnych na rzecz rozwiązywania ważnych dla regionu problemów społecznych.

Wśród realizatorów programu wiodącą rolę przypasano Samorządowi Województwa, którego zadania w tym obszarze realizuje Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Realizatorami programu są również:

- administracja samorządowa i jej jednostki organizacyjne,
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- organizacje pozarządowe,
- administracja rządowa,

Program powstał w oparciu o wymianę doświadczeń i konsultacje powołanego Zespołu specjalistów z obszaru pomocy społecznej, rynku pracy, edukacji, profilaktyki i ochrony zdrowia, wspierania rodziny oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych.

Cele Programu uwzględniają potrzeby wynikające z diagnozy problemów społecznych mieszkańców województwa świętokrzyskiego oraz założenia krajowych dokumentów odnoszących się do działań na rzecz włączenia społecznego.

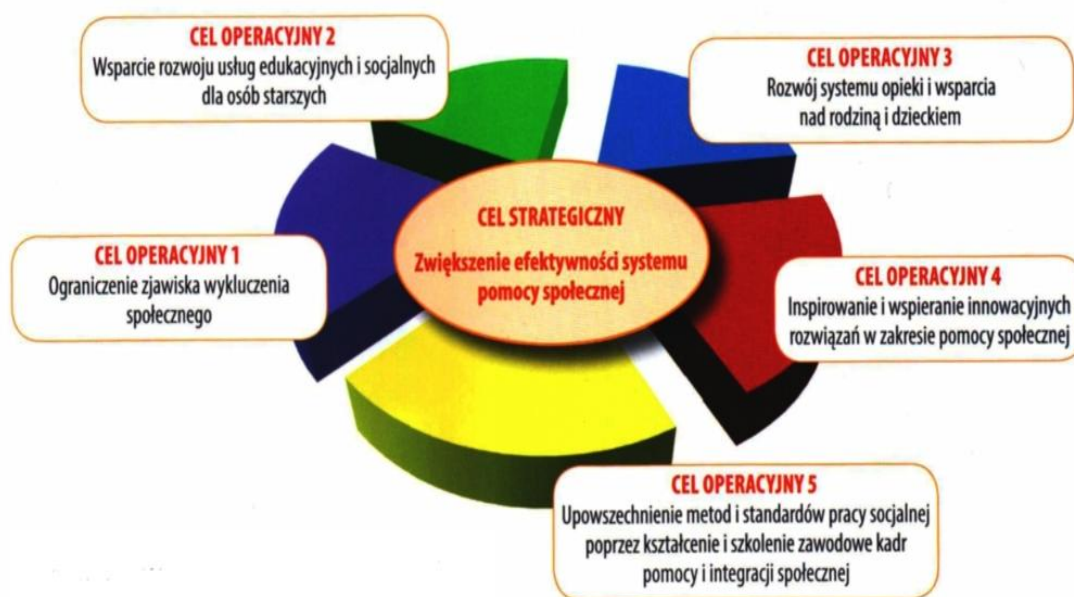
W dokumencie został określony cel główny zdefiniowany jako:

Zwiększenie efektywności systemu pomocy i integracji społecznej.

Cel główny osiągnięty zostanie poprzez realizację pięciu celów operacyjnych:

- ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego,
- wsparcie rozwoju usług edukacyjnych i socjalnych dla osób starszych,
- rozwój systemu opieki i wsparcia nad rodziną i dzieckiem,
- inspirowanie i wspieranie innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej,
- upowszechnienie metod i standardów pracy socjalnej poprzez kształcenie i szkolenie zawodowe kadr pomocy i integracji społecznej.

Wykres 1: Cel strategiczny oraz cele operacyjne Programu.

W ramach w/w celów zostały określone oraz wyznaczone działania, realizacja których wpłynie na poprawę efektywności systemu pomocy i integracji społecznej.

Aby wdrażanie oraz realizacja Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej była skuteczna konieczne jest prowadzenie systematycznego monitoringu, polegającego na kontroli jakościowych i ilościowych wskaźników określonych w Programie. Ocena realizowanych działań w ramach poszczególnych celów operacyjnych pozwoli na bieżące śledzenie stopnia ich wykonania oraz wprowadzenie w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez np.: zmianę regulacji prawnych czy też narastanie zjawisk społecznych ewentualnych korekt lub zmian w Programie.

Ocena programu zostanie dokonana w oparciu o zasadę współpracy z zainteresowanymi partnerami.

Monitoring obejmuje takie działania, jak:

- zbieranie danych dotyczących realizacji celu strategicznego oraz operacyjnych,
- prowadzenie analiz jakościowych i ilościowych wybranych wskaźników,
- przygotowywanie corocznych raportów z realizacji programu obrazujących stopień jego wdrożenia.
- planowanie zmian w programie.

Jako narzędzie badawcze zastosowano kwestionariusz ankiety opracowany na potrzeby

monitoringu programu. Kwestionariusze ankiety zostały skonstruowane adekwatnie do rodzaju zadań realizowanych przez poszczególne jednostki pomocy społecznej. Adresatami ankiet były ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie z terenu województwa świętokrzyskiego. Ankiety zostały wysłane łącznie do 116 jednostek, w tym do 102 ośrodków pomocy społecznej oraz 14 powiatowych centrów pomocy rodzinie. Należy dodać, iż do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach (miasto na prawach powiatu) przesłano 2 ankiety dotyczące realizacji zadań gminy i powiatu. W monitoringu wzięło udział 113 instytucji, w tym: 97 ośrodków pomocy społecznej oraz 14 powiatowych centrów pomocy rodzinie. Nie otrzymano informacji zwrotnych z 5 gmin: Kije, Oleśnica, Raków, Tuczępy, Zawichost.

Raport jest wynikiem monitoringu realizacji Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej w roku 2013. Należy nadmienić, iż dokument jest raportem podsumowującym pierwszy rok realizacji Programu. Zgromadzone w nim dane stanowią punkt wyjścia, a zarazem punktem odniesienia monitoringu.

Raport powstał na podstawie informacji udostępnionych przez następujące instytucje: Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Ośrodki Pomocy Społecznej, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej - Obserwatorium Integracji Społecznej, Wojewódzki Urząd Pracy oraz Główny Urząd Statystyczny.

Raport z monitoringu wdrażania w roku 2013 Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej na lata 2012-2017 stanowi zbiór danych zarówno policzalnych, jak i niepoliczalnych przedstawiających najważniejsze inicjatywy oraz przedsięwzięcia podjęte przez realizatorów w zakresie szeroko rozumianej pomocy i integracji społecznej. Jest bazą różnorodnych informacji dotyczących sytuacji społecznej regionu, wskazuje także obszary deficytowych działań, ale również obszary efektywnej interwencji służb pomocy i integracji społecznej w działaniach na rzecz podnoszenia jakości życia mieszkańców regionu świętokrzyskiego.

Ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego.

Problem zjawiska wykluczenia społecznego nie jest zjawiskiem nowym. Nową jego cechą jest pojawiająca się znaczna intensyfikacja i kształtowanie się coraz to nowych wymiarów, obejmujących coraz to szersze społeczności i czyniących z wykluczenia istotny czynnik różnicowania społecznego. Wykluczenie społeczne uznane zostało przez UE i ONZ w szczególności za jedną z podstawowych barier w osiągnięciu wzrostu ekonomicznego i zrównoważonego rozwoju.

„Wykluczenie społeczne jest pojęciem przeciwstawnym do społecznego uczestnictwa w szerszych zbiorowościach społecznych. Oznacza dobrowolną bądź wymuszoną uwarunkowaniami zewnętrznymi (biedą, bezrobociem, kalectwem, nieakceptowanym przez środowisko zachowaniem czy preferencjami seksualnymi i innymi) izolację jednostek lub grup społecznych od zbiorowości i instytucji współczesnego państwa. Pojęcie wykluczenia społecznego oznacza:

1. Funkcjonowanie poza nawiasem praw i przywilejów społeczeństwa,
2. Strukturalną charakterystykę określonej zbiorowości- sytuowanie na najniższym szczeblu hierarchii społecznej,
3. Efekty określonego procesu, stanowiące sumę miejsca w strukturze społecznej oraz doświadczeń i oczekiwań jednostki lub grupy społecznej”¹

W celu przeprowadzenia oceny realizacji celu strategicznego Nr 1: **Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego** określono szereg wskaźników, których analizę przedstawiono poniżej.

Grupami społecznymi w szczególności narażonymi na zjawisko wykluczenia społecznego są osoby bezrobotne – w szczególności długotrwale bezrobotne i nie posiadające kwalifikacji zawodowych, kobiety samotnie wychowujące dzieci, osoby niepełnosprawne, starsze oraz bezdomni.

Biorąc pod uwagę przytoczone ryzyka analizie poddano parametr determinujący poziom zjawiska wykluczania społecznego tj. poziom i stopę bezrobocia stanowiący najczęstszy powód przyznania świadczeń pomocy społecznej. Z danych Wojewódzkiego

¹ Jarosz M., Wstęp. Obszary wykluczenia w Polsce w: Jarosz M. (red.), Wykluczeni. Wymiar społeczny materialny, etniczny, ISP PAN, Warszawa 2008.

Urzędu Pracy w Kielcach wynika, iż na koniec 2013r. w regionie bez pracy pozostało 90.124 osoby w tym:

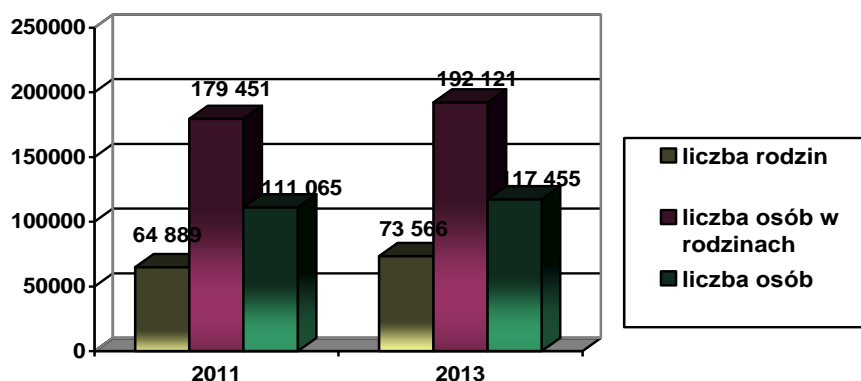
- 18.016 bezrobotnych do 25 roku życia (20,0% ogółu),
- 43.838 bezrobotnych kobiet (48,6%),
- 50.655 bezrobotnych zamieszkałych na wsi (56,2%),
- 78.109 bezrobotnych bez prawa do zasiłku (86,7%),
- 12.015 bezrobotnych z prawem do zasiłku (13,3%),
- 5.825 bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki (6,5%),
- 4.727 bezrobotnych niepełnosprawnych (5,2%)².

Dokonując porównania powyższych danych z danymi, które zostały wykorzystane do opracowania diagnozy Programu wynika, iż liczba osób bezrobotnych w regionie na przestrzeni lat 2011-2013 **wzrosła o 8,3%**.

Region świętokrzyski charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem terytorialnym natężenia poziomu bezrobocia. **Najwyższa stopa bezrobocia** wystąpiła w powiatach: skarżyskim - 27,4%, koneckim - 23,9%, opatowskim - 22,9%, ostrowieckim - 22,3%, kieleckim - 20,6% i starachowickim - 18,3%, natomiast **najniższa** w: buskim - 9,5%, pińczowskim - 10,4%, m. Kielce - 11,1%, staszowskim - 12,8%, sandomierskim - 13,4% i kazimierskim - 13,6%.

Informacje zawarte poniżej przedstawiają liczbę osób, rodzin i liczbę osób w rodzinach, którym udzielono wsparcia i pomocy (bez względu na rodzaj, formę i źródło finansowania) w województwie świętokrzyskim.

Wykres 2. Liczba osób, rodzin oraz liczba osób w rodzinach, którym udzielono wsparcia i pomocy w 2011 i 2013r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS

² Analiza i ocena sytuacji na rynku pracy w województwie świętokrzyskim w 2013r., WUP Kielce 2014.

W województwie świętokrzyskim w 2013 r. ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało **117 455 osób**, jest to wzrost w stosunku do roku 2011 o 5,7%. Liczba rodzin, która otrzymała wsparcie i pomoc z zakresu świadczeń pomocy społecznej w 2011 wynosiła 64 889, zaś **w roku 2013 wzrosła o blisko 13,4% i wyniosła 73 566 rodzin.**

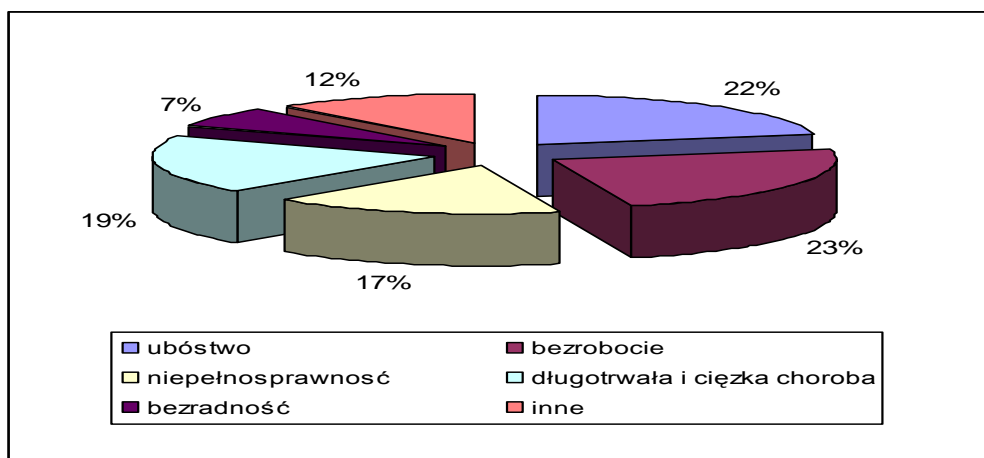
Warto zaznaczyć, że analizując natężenie przestrzenne korzystania z pomocy i wsparcia bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń i źródło finansowania wskazuje na duże zróżnicowanie terytorialne. Do powiatów w których jest najwyższa liczba osób korzystających z pomocy społecznej zaliczamy: powiat kielecki (20 080), miasto Kielce (15 386), oraz powiat jędrzejowski (11 202), zaś najmniejsza liczba osób korzysta z pomocy społecznej w powiatach: pińczowskim (3 648), opatowskim (4 056) oraz kazimierskim (4 191).

Należy stwierdzić, że w przypadku zjawiska jakim jest wykluczenie społeczne najszersze i praktyczne zastosowanie w jego przeciwdziałaniu ma pomoc społeczna. Wspiera ona wysiłki zmierzające do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ponadto zapobiega trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomocy społecznej w różnych formach udziela się osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i nie potrafią samodzielnie znaleźć rozwiązania tej sytuacji. Główne powody ubiegania się o pomoc społeczną wymienione zostały w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Należą do nich ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna. Wymienione wyżej powody mogą stanowić o wykluczeniu społecznym danej grupy czy jednostki.

Istotny z punktu widzenia podejmowania działań zmierzających do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu jest określenie głównych przyczyn ubiegania się o pomoc społeczną. **W 2013r. najczęstszym powodem przyznania pomocy społecznej były bezrobocie 23%, ubóstwo – 22% oraz długotrwała i ciężka choroba – 19%.**

Poniższy wykres obrazuje sytuację.

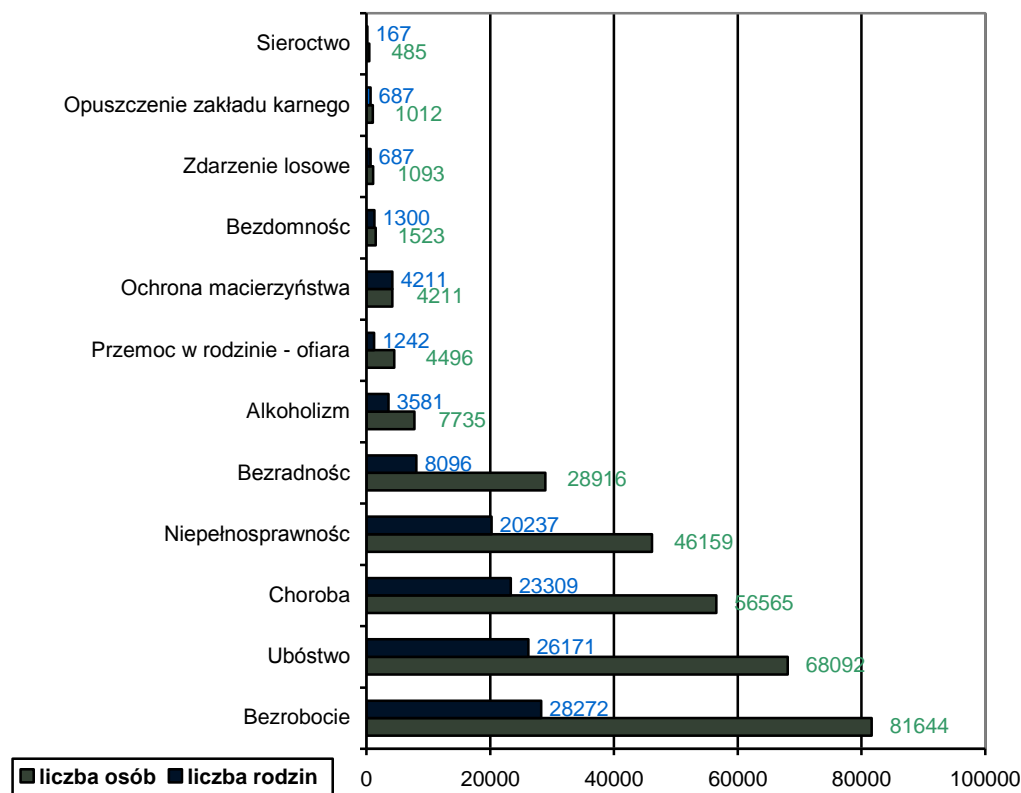
Wykres 3. Struktura najczęstszych powodów przyznawania pomocy społecznej w 2013r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS

Wykres przedstawiony poniżej prezentuje liczbę osób oraz liczbę osób w rodzinach według powodów przyznania pomocy w roku 2013r. W województwie świętokrzyskim do najczęstszych powodów udzielania pomocy społecznej zaliczało się: bezrobocie, ubóstwo, długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność i bezradność.

Wykres 4. Liczba rodzin i osób w rodzinach wg. najczęstszych powodów przyznawania pomocy w 2013r.

Dokonując zestawienia powyższych danych z danymi na podstawie których opracowana została diagnoza do Świątokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej na lata 2012-2017 wynika, iż zasadniczo struktura powodów przyznania pomocy społecznej pozostała niezmienna. W zakresie skali udzielanej pomocy odnotowano wzrost liczby rodzin, którym udzielono świadczeń przez ośrodki pomocy społecznej z poszczególnych powodów. Poniższa tabela przedstawia sytuację.

Tabela 1. Tendencje najczęstszych powodów udzielania pomocy rodzinom w latach 2011-2013.

Powód udzielania pomocy	Rok 2011	Rok 2013	Zmiana %
	Liczba rodzin	Liczba rodzin	
Bezrobocie	25 176	28 472	13%
Ubóstwo	20 452	26 171	28%
Długotrwała i ciężka choroba	20 437	23 309	14%
Niepełnosprawność	18 872	20 237	7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS

W omawianym okresie największy wzrost liczby rodzin którym została udzielona pomoc odnotowano z tytułu: ubóstwa oraz długotrwałej i ciężkiej choroby - odpowiednio wartości wynoszą 28% i 14%.

Pomocą jaką mogą być objęci beneficjenci ośrodków pomocy społecznej są zarówno świadczenia pieniężne, jak i niepieniężne z pomocy społecznej. Do świadczeń pieniężnych zaliczamy m.in. zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy. Wachlarz świadczeń niepieniężnych jest bardzo szeroki, zaliczamy do niego przede wszystkim: pracę socjalną, składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz społeczne, odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej, poradnictwo specjalistyczne, sprawianie pogrzebu, posiłek, specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Wskaźnikiem obrazującym zakres i skalę wykluczenia społecznego jaki został określony w Programie jest: wysokość środków przeznaczonych na pomoc finansową dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej. Punkt wyjścia do monitoringu Programu w latach przyszłych stanowią dane na koniec 2013r.

Tabela 2. Wysokość wypłaconego zasiłku okresowego, stałego oraz celowego w regionie w 2013r.

Zasiłek okresowy z tytułu:				Zasiłek Celowy (zł)	Zasiłek stały (zł)
Bezrobocia (zł)	długotrwałej i ciężkiej choroby (zł)	Niepełnosprawności (zł)	możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego (zł)		
22 227 914	1 786 535	1 307 125	12 933	26 614 242	38 665 468

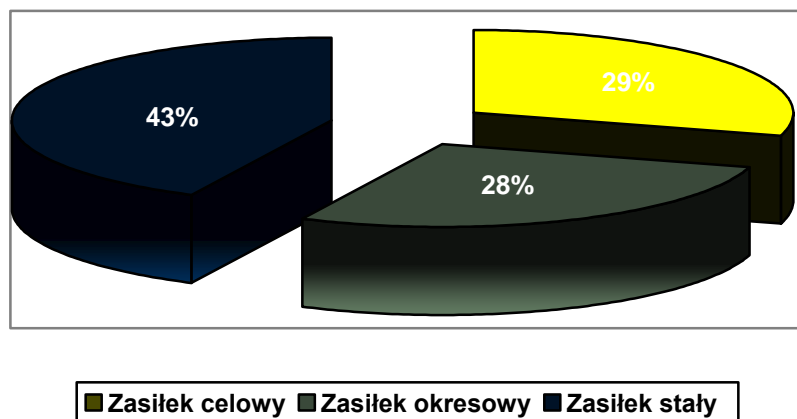
Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS oraz sprawozdań MPIPS-03.

Zasiłek okresowy jest świadczeniem pieniężnym pomocy społecznej przyznawanym dla osób i rodzin bez dochodów lub o dochodach niższych niż ustawowe kryterium oraz zasobach pieniężnych nie wystarczających na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych. W strukturze zasiłków okresowych, które zostały wypłacone w 2013r. dominowały zasiłki okresowe przyznane z tytułu bezrobocia – 86%, świadczenia wypłacane z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby stanowiły 7,7% , a z tytułu niepełnosprawności 6,2%.

Innym świadczeniem pieniężnym z pomocy społecznej jest zasiłek celowy. Jest przyznawany na ściśle określony cel: na część lub całość pokrycia kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. **Wysokość wypłaconych świadczeń zasiłku celowego regionie w 2013r. wyniosła 26 614 242 zł.**

Koleją formą pieniężnego świadczenia z pomocy społecznej jest zasiłek stały. Zasiłek stały przysługuje osobom, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej i nie posiadają własnych środków utrzymania. **Wysokość wypłaconych świadczeń zasiłku stałego w 2013r. wyniosła 38.665 468 zł.**

Wykres 5. Struktura wypłaconych zasiłków w 2013r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS oraz sprawozdań MPIPS-03

Świadczeniami pomocy społecznej w województwie generującymi największe wydatki w strukturze świadczeń niepieniężnych w 2013r. stanowiły:

- odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej - 37 940 148zł,
- koszt wydania posiłku – 29 139 675 zł,
- koszt udzielenia schronienia – 1 201 955 zł.

Wskaźnikiem, który w Programie został wyznaczony celem oceny zasobów i możliwości wsparcia osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym jest liczba instytucji i podmiotów działających na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym w województwie. Zaliczyć do nich można m.in.: domy pomocy społecznej, kluby samopomocy, mieszkania chronione, placówki wsparcia dziennego placówki opiekuńczo-wychowawcze, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej.

W województwie świętokrzyskim w 2013r. funkcjonowało:

- **36 domów pomocy społecznej**, z tego 25 placówek prowadzonych jest przez jednostki samorządu terytorialnego, a 11 przez organizacje pozarządowe. Liczba miejsc ogółem w domach pomocy społecznej wynosi **3 425**.
- **33 środowiskowe domy samopomocy**, z tego 26 prowadzone były przez jednostki samorządu terytorialnego, a 7 przez organizacje pozarządowe. Liczba miejsc w ŚDS w roku 2013 ukształtowała się na poziomie **856**.
- **5 dziennych domów pomocy**, z których w 2013 roku skorzystało **151 osób**.
- **17 ośrodków wsparcia** skierowanych do osób bezdomnych, z tego 10 prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, a 7 przez organizacje pozarządowe. Placówki tego typu dysponowały **546 miejscami** dla osób bezdomnych.
- **11 klubów samopomocy**, które prowadzone są przez jednostki samorządu terytorialnego. Liczba miejsc, którymi dysponują kluby to **337**.
- **10 rodzinnych domów pomocy**, które dysponowały **73 miejscami**.
- **18 mieszkań chronionych** z tego **15** prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego oraz 3 przez organizacje pozarządowe. Do dyspozycji w mieszkaniach chronionych było **103 miejsca**.
- **12 jednostek specjalistycznego poradnictwa**, z czego jedna tego typu placówka prowadzona jest przez organizację pozarządową.

- **7 Ośrodków Interwencji Kryzysowej oraz Punktów Interwencji Kryzysowej***. Wszystkie tego typu placówki prowadzone są przez jednostki samorządu terytorialnego. Liczba miejsc, którymi dysponują ośrodki to **21**.
- **11 Placówek Wsparcia Dziennego**, z tego 6 prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, a 5 przez organizacje pozarządowe. Placówki wsparcia dziennego dysponują **628 miejscami**.
- **33 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze** z tego 29 prowadzone jednostki samorządu terytorialnego, a 4 przez organizacje pozarządowe. Liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wyniosła **545**.
- **Ośrodek Adopcyjny** – prowadzony przez samorząd województwa.
- **6 Centrów Integracji Społecznej** z czego 2 prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego, a 4 przez organizacje pozarządowe. Liczba uczestników zajęć w CIS to **733 osoby**.
- **11 Klubów Integracji Społecznej** z tego 7 prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, a 4 przez organizacje pozarządowe. Liczba uczestników zajęć w roku oceny to **3 199 osób**.
- **38 Warsztatów Terapii Zajęciowej** z tego 16 prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, a 17 przez organizację pozarządowe. Z zajęć w warsztatach skorzystało w 2013 r. **1 416 osób**.
- **3 Zakłady Aktywności Zawodowej** finansowane ze środków PFRON, z tego jeden prowadzony przez jednostkę samorządu terytorialnego, pozostałe przez organizacje pozarządowe. Ponadto funkcjonował jeden zakład prowadzony przez organizację pozarządową finansowany ze środków POKL.
- **5 klubów pracy**.
- **5 inkubatorów przedsiębiorczości**.

Istotnym wskaźnikiem obrazującym zakres systemowych rozwiązań dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej jest liczba zawartych **kontraktów socjalnych** oraz **liczba osób** objętych tego typu formą pomocy. Kontrakt stanowi pisemną umowę zawartą z osobą ubiegającą się o pomoc, określającą uprawnienia i zobowiązania stron umowy w ramach wspólnie podejmowanych działań.

W roku 2013 liczba kontraktów socjalnych wyniosła **4 097**, natomiast liczba osób

* Należy zwrócić uwagę na fakt, iż zaledwie cztery ośrodki z ogólnej liczby wymienionych spełniają jedno z podstawowych kryteriów tj. niekrepująca dostępność przez całą dobę.

objętych tego typu pomocą wyniosła **5 750**, w roku 2011 liczba osób objętych kontraktem socjalnym była o blisko 23% niższa i wyniosła **4 674**.

Dane przedstawiane w dalszej części raportu zostały pozyskane na podstawie ankiety rozesłanej do ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie województwa świętokrzyskiego.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada w ramach realizacji zadań własnych gmin oraz powiatów opracowanie i realizację strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem:

- w przypadku gminy: programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- w przypadku powiatu: programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Jednym z elementów monitoringu jest analiza danych związanych z opracowaniem i wdrażaniem w województwie programów ograniczających skutki wykluczenia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem programów: pomocy społecznej, integracji osób i rodzin szczególnego ryzyka, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy. Z punktu widzenia szeroko rozumianej polityki społecznej jest to wskaźnik niezwykle istotny, gdyż z jednej strony dokumenty te pełnią funkcje diagnostyczne, z drugiej zaś stanowią elementy planowania strategicznego.

Tabela 3. Opracowane programy z zakresu pomocy społecznej przez powiaty i gminy *

	Nazwa programu	Liczba opracowanych programów	Liczba samorządów	% ogółu
GMINA	Program pomocy społecznej	5	102	4,90
	Program integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka	4		3,92
POWIAT	Program pomocy społecznej	3	14	21,42
	Program integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka	1		7,14
	Program przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy	6		42,85

Źródło: opracowanie własne ROPS.

*Szczegółowy wykaz programów opracowanych przez samorzady znajduje się w części podsumowującej Raport.

Z danych nadesłanych przez gminy wynika, iż jedynie pięć gmin posiada opracowany **program pomocy społecznej**: Gmina Wodzisław, Jędrzejów, Sandomierz, Mirzec oraz miasto Kielce. Respondenci nie określili wielkości oraz źródeł środków finansowych przeznaczonych na realizację programów pomocy społecznej. Do przykładowych inicjatyw podejmowanych w ramach niniejszych dokumentów zalicza się:

- diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych,
- utworzenie systemu wsparcia na rzecz osób bezdomnych i uzależnionych, niepełnosprawnych,
- utworzenie systemu wsparcia materialnego dla rodziny.

Program integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka: w 2013r. 4 gminy: Oksa, Nagłowice, Sandomierz oraz miasto Kielce wykazały, iż taki program został opracowany. Do przykładowych inicjatyw podejmowanych w ramach programów zalicza się m.in.:

- współpracę z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, Bankiem Żywności, Kościołem.
- usprawnianie pracy socjalnej poprzez doszkalcenie, szkolenia, pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej.

Koszt przedsięwzięć realizowanych przez w/w gminy w ramach programów integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka wyniósł łącznie kwotę: **298 600 zł**, z czego 31 353 zł pochodzi z budżetu gmin, zaś 267 247 zł z innych źródeł.

Analogicznie, sytuacja na poziomie samorządu powiatu przedstawia się następująco:

Programy pomocy społecznej opracowane zostały przez 3 powiaty: Opatowski, Kielecki i miasto Kielce. Inicjatywami wskazanymi w realizacji programów były:

- diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych,
- utworzenie i realizacja systemu wsparcia na rzecz osób bezdomnych i uzależnionych, niepełnosprawnych,
- utworzenie systemu wsparcia materialnego oraz poradnictwa dla rodziny.

Z kolei jedynie miasto Kielce opracowało **Program integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka**, w którym przykładowe działania obejmowały m.in.:

- doszkalcenie pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej celem usprawnienia i polepszenia pracy socjalnej,
- współpracę z instytucjami, organizacjami pozarządowymi oraz Kościołem,
- współtworzenie sieci placówek opiekuńczo - wychowawczych, zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich posiłków w szkole oraz wyprawek szkolnych.

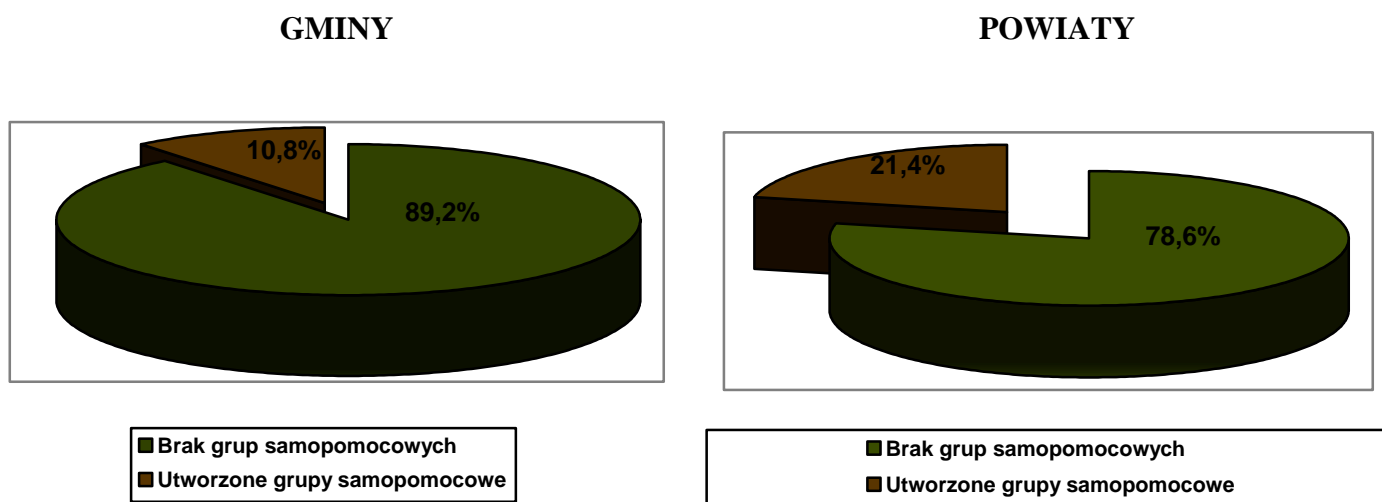
Na podstawie zebranych ankiet wynika, iż 6 powiatów: jędrzejowski, skarżyski, starachowicki, staszowski, kielecki oraz miasto Kielce opracowały **Program przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy**. Powiaty w ramach programów podejmowały działania jak:

- realizacja projektów konkursowych oraz projektów systemowych POKL mających na celu aktywizację zawodową osób bezrobotnych, podnoszenie kwalifikacji oraz doradztwo.
- zwiększenie uczestnictwa w zatrudnieniu osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych z rynku pracy.
- ograniczanie skali nielegalnego zatrudnienia.
- kształtowanie postaw adaptacyjności i mobilności na rynku pracy.

Na realizację programów przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy powiaty wydatkowały łącznie kwotę **22 656 129 zł**, z czego **4 371 085 zł** stanowią środki powiatów, **11 237 230 zł** środki EFS, zaś **7 047 814 zł** z innych źródeł.

W obszarze ograniczania zjawiska wykluczenia społecznego poddano analizie dane związane z funkcjonowaniem grup samopomocowych dla osób zagrożonych lub wykluczonych społecznie. Grupy te stanowią istotną pomoc dla działań w zakresie przeciwdziałania zjawisku wykluczeniu społecznemu. Obok stowarzyszeń i fundacji, skutecznie wspierają oraz uzupełniają działania instytucji pomocy i integracji społecznej. Respondenci wykazali, iż na poziomie gmin zostało utworzonych 11 grup samopomocowych – tj. 10,8% ogółu gmin oraz 3 grupy na poziomie powiatów tj. 21,4%.

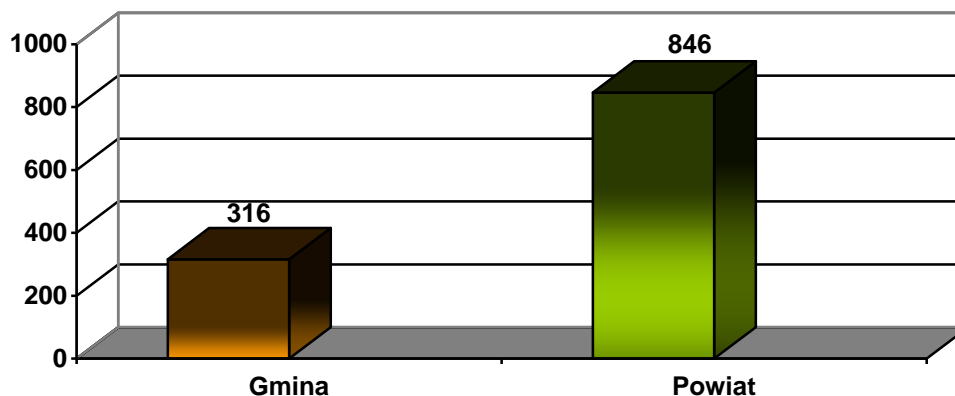
Wykres 6. Udział procentowy gmin i powiatów posiadających grupy samopomocowe.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Liczba osób objętych grupami samopomocowymi w 2013r. wyniosła odpowiednio: **316** osób w grupach funkcjonujących na szczeblu gminnym i **846** osób na szczeblu powiatowym.

Wykres 7. Liczba osób objętych działaniami grup samopomocowych w gminach i powiatach.

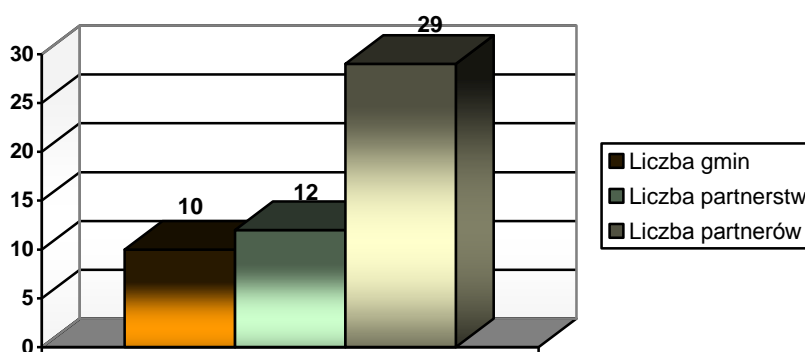
Źródło: opracowanie własne ROPS.

Kolejnym wskaźnikiem poddanym analizie jest liczba zawiązanych partnerstw w zakresie systemowych rozwiązań dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W społeczeństwie, które opiera się na przepływie informacji, w dobie wielorakości i znacznego tempa zachodzących zmian społecznych nie ma możliwości, aby pojedyncza osoba, instytucja czy organizacja była w stanie indywidualnie rozwiązać pojawiające się problemy. Dlatego w obecnej rzeczywistości zawiązywanie partnerstw pomiędzy różnymi podmiotami staje się wręcz koniecznością.

W 2013r. **10** (tj. 9,8% ogółu) gmin naszego regionu zawiązało **12 partnerstw**, w których uczestniczyło łącznie **29 instytucji**. Zawiązane partnerstwa głównie dotyczyły działań mających na celu aktywizację społeczną i zawodową, przeciwdziałania bezdomności, realizacji projektów finansowanych ze środków UE dotyczących wsparcia osób bezrobotnych w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Wykres 8. Liczba gmin, zawiązyanych partnerstw i uczestniczących w nich partnerów.

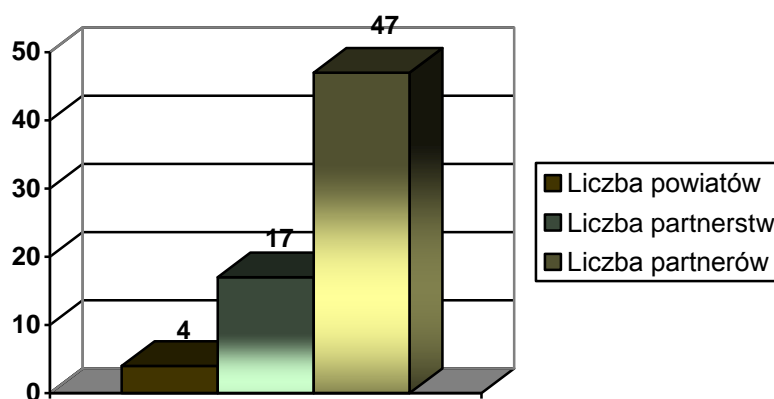

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Gminami, które zaangażowały się w partnerstwa były: Skarżysko-Kamienna, Wodzisław, Oksa, Nagłowice, Małogoszcz, Bieliny, Radoszyce, miasto Kielce, Ostrowiec Świętokrzyski oraz Działoszyce.

Według respondentów z 14 powiatów wynika, iż partnerstwa zostały zawiązywane na poziomie 28,6% - **4 powiaty zawiązały łącznie 17 partnerstw**, w których uczestniczyło **47 instytucji**. Partnerstwa dotyczyły m.in. realizacji projektu pn.: „Schematom stop”, działań na rzecz rynku pracy i polityki społecznej oraz organizacji dni profilaktyki.

Wykres 9. Liczba powiatów, zawiązyanych partnerstw i uczestniczących w nich partnerów.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Partnerstwa w zakresie systemowych rozwiązań na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym zostały zawiązywane przez powiaty: opatowski, konecki, miasto Kielce oraz powiat buski.

Kolejnym elementem monitoringu jest analiza sytuacji mieszkaniowej w województwie świętokrzyskim. W 2013 roku liczba wszystkich mieszkań w województwie

świętokrzyskim stanowiących własność gminy albo gminnych osób prawnych bądź spółek handlowych, utworzonych z udziałem gminy (z wyjątkiem towarzystwa budownictwa społecznego) wyniosła **12 127 mieszkań**. Są to mieszkania znajdujące się w budynkach stanowiących w całości własność gminy, mieszkania będące własnością gminy, ale znajdujące się w budynkach stanowiących nieruchomości wspólne oraz mieszkania stanowiące własność Skarbu Państwa, ale zarządzane przez gminę. Natomiast liczba wnioskodawców, którzy ubiegają się o mieszkanie komunalne z zasobów gminy wyniosła **3 780**.

Liczba mieszkań socjalnych, które gminy wynajmują, bądź mogą wynająć na podstawie umowy o najem lokalu socjalnego w 2013 roku wyniosła **2 739**, natomiast liczba osób, które złożyły wniosek o najem mieszkania socjalnego w wydziale lokalowym gminy wyniosła **3 368** osób.

Istotnym z punktu widzenia planowania rozwoju infrastruktury mieszkalnej dla osób z kręgów ryzyka socjalnego jest przeprowadzanie analiz i badań w zakresie rozpoznawania potrzeb i zasobów mieszkaniowych dla osób z kręgów ryzyka socjalnego. Z pozyskanych ankiet wynika, iż jedynie w mieście Kielce oraz 9 gminach: Klimontów, Połaniec, Busko Zdrój, Oksa, Nagłowice, Sitkówka Nowiny, Końskie, Opatów, Ostrowiec przeprowadzono badania w tym zakresie.

Wsparcie rozwoju usług socjalnych i edukacyjnych dla osób starszych.

Starzenie się społeczeństwa zarówno w skali regionu jak i kraju stało się demograficznym faktem i jednym z pilniejszych problemów współczesnych czasów. W ostatnich kilkudziesięciu latach intensywność tego zjawiska narastała, co przy jednoczesnym spadku przyrostu naturalnego oraz wydłużeniu trwania ludzkiego życia sprawia, że liczba ludzi starszych w społeczeństwie szybko zwiększa się. Największy niepokój budzi nie tyle sam fakt zwiększenia się liczby osób starszych, co wzrost jej udziału w ogólnej strukturze ludności.

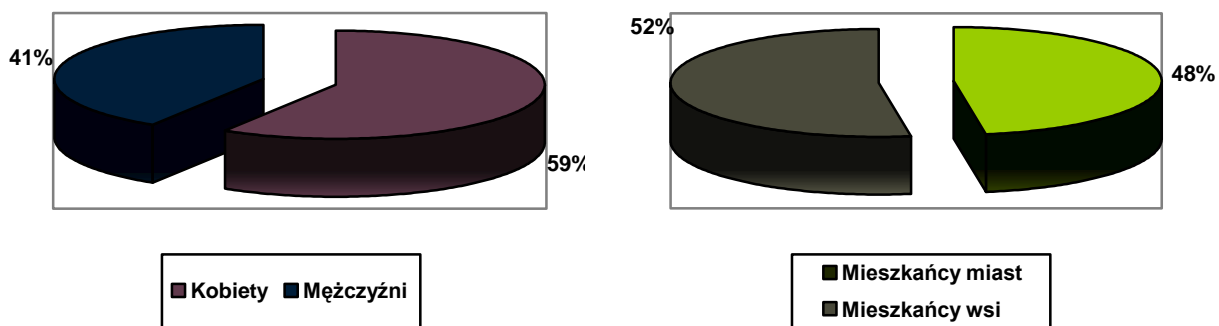
Starzenie się jest złożonym, wielowymiarowym procesem, który stanowi poważne wyzwanie dla polityki społecznej, gospodarczej oraz zdrowotnej regionu; warunkuje szereg konsekwencji ekonomicznych, społecznych, kulturowych i edukacyjnych, w tym – z uwagi na wzrastający udział seniorów w życiu społecznym – konieczność zawodowego kształcenia specjalistów w zakresie interdyscyplinarnej gerontologii oraz stworzenie systemu wsparcia dla osób w podeszłym wieku.

Zmiany demograficzne wymagają podejmowania działań mających na celu wprowadzanie ułatwień dla funkcjonowania osób starszych w społeczeństwie, a także stworzenia nowej oferty ukierunkowanej na tę grupę wiekową. Niezbędne jest więc określenie potrzeb zarówno samych seniorów, jak i ich rodzin/opiekunów.

Szczegółowej analizie zostały poddane działania podejmowane w ramach realizacji priorytetu II: **Wsparcie rozwoju usług socjalnych i edukacyjnych dla osób starszych.**

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż na koniec 2012r. region świętokrzyski zamieszkiwało 1 275 511 osób, co było wartością niższą o blisko 5 000 niż w 2011r. Pośród mieszkańców województwa grupę 22,5% (tj. 285 875) stanowiły osoby w wieku powyżej 60 roku życia, z czego 41% (tj. 117 339) stanowili mężczyźni. W tej grupie mieszkańców liczniejszymi reprezentantami byli mieszkańcy obszarów wiejskich – stanowili 52,5%.

Wykres 10. Udział osób powyżej 60 roku życia ze względu na płeć i miejsce zamieszkania.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Do wskaźników realizacji priorytetu, które podlegają monitoringowi należy m.in. wielkość instytucjonalnego zaplecza dla osób starszych w regionie. Przez powyższe należy rozumieć liczbę:

- domów pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekle somatycznie chorych ,
- środowiskowych domów samopomocy,
- zakładów opiekuńczo – leczniczych,
- hospicjów,
- klubów seniora,
- mieszkań chronionych dla osób starszych,
- rodzinnych domów opieki,
- uniwersytetów trzeciego wieku.

Tabela poniżej przedstawia zasoby instytucjonalne pomocy społecznej regionu dla osób starszych.

Tabela 4. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia dla osób starszych w 2013r..

L.p.	Rodzaj placówki	Liczba placówek
1.	Domy Pomocy Społecznej dla osób starszych	10
2.	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	14
3.	Dzienne domy pomocy	6
4.	Rodzinne domy pomocy	7
5.	Środowiskowe Domy Samopomocy	32
6.	Zakłady Opiekuńczo-Lecznicze	15

7.	Hospicja i zespoły opieki paliatywnej	18
8.	Mieszkania chronione dla osób starszych	6
9.	Rodzinne domy opieki	10
10.	Uniwersytety Trzeciego Wieku	10
11.	Kluby seniora	115

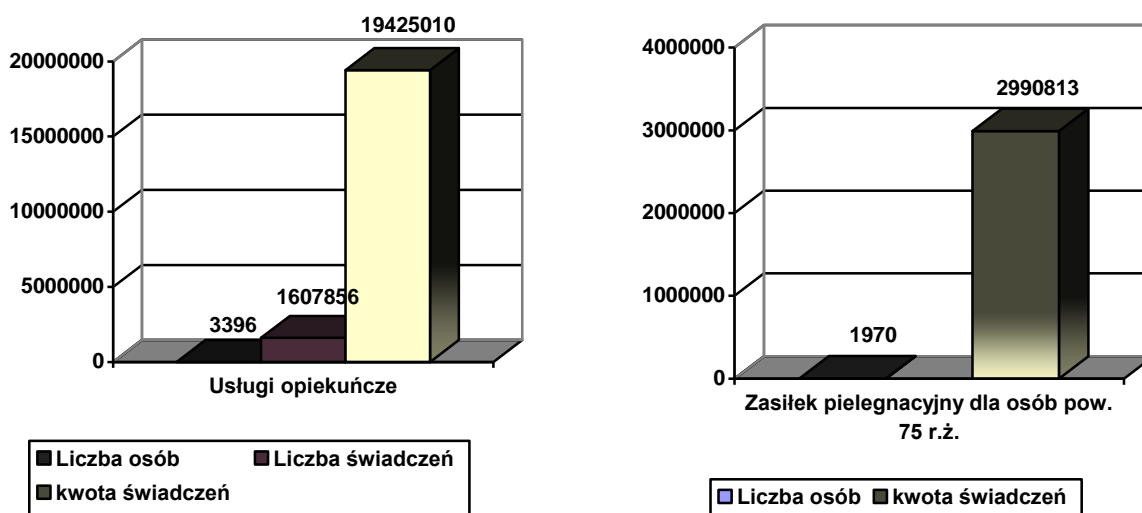
Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013r., Biuletyn Świętokrzyskiego Seniora ROPS 2014.

W 2013r. na terenie województwa funkcjonowało **243 instytucji dla osób starszych**.

Monitoringowi Programu zostały poddane ilościowe wskaźniki w zakresie świadczeń pomocy społecznej ośrodków pomocy społecznej na rzecz osób starszych. Należą do nich świadczenia pieniężne, jak i niepieniężne. Wskaźnikiem poddanym analizie była wysokość oraz liczba świadczeń zasiłku stałego. W 2013 roku wsparcie w tej formie otrzymało 9 102 osoby, ogólna liczba świadczeń wyniosła 90 384, natomiast kwota jaka została wydatkowana to: 38 727 189 zł.

W 2013r. usługi opiekuńcze dla osób starszych w miejscu ich zamieszkania udzielane były przez **78 gmin** tj. 76,5% ogółu. Z usług obejmujących m.in. pomoc w codziennych czynnościach oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze w 2013r. skorzystało **3 396** osób, udzielono **1 607 856** świadczeń na łączną kwotę **19 425 010** zł. Z kolei z zasiłku pielęgnacyjnego dla osób powyżej 75 roku życia skorzystało **1 970** osób na łączną kwotę świadczeń **2 990 813zł**.

Wykres 11. Wysokość usług opiekuńczych oraz świadczeń pielęgnacyjnych dla osób starszych w 2013r. w regionie.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Istotnym elementem kreowania polityki społecznej wobec osób starszych jest realizacja programów pomocowych, wspierających osoby starsze. Z zebranych danych wynika, iż jedynie w mieście Kielce został opracowany program w powyższym zakresie. W ramach programu podejmowane są następujące inicjatywy:

- tworzenie klubów seniora,
- aktywizacja społeczna osób starszych poprzez organizację spotkań integracyjno-rekreacyjnych,
- podnoszenie jakości i ilości usług opiekuńczych,
- organizowanie usług transportu sanitarnego dla osób starszych.

Kolejnym elementem poddanym analizie była liczba zawiązanych partnerstw na rzecz osób starszych. Z danych zawartych w ankietach wynika, iż w 2013r. jedynie w mieście Kielce zostało zawiązane partnerstwo w analizowanym zakresie. W ramach zawiązanego partnerstwa współpracę podjęły 4 instytucje.

Ważnym elementem wsparcia rozwoju systemu na rzecz osób starszych są działania w zakresie integrowania podopiecznych placówek stałego pobytu ze społecznością lokalną. W regionie świętokrzyskim **7 gmin** prowadzi tego typu działalność. Są to: Pierzchnica, Opatów, Sandomierz, Starachowice, Mirzec, Włoszczowa oraz miasto Kielce. Do najpopularniejszych inicjatyw należą:

- organizowanie wystaw prac artystycznych, występów w domach pomocy społecznej,
- organizacja wycieczek oraz spotkań okolicznościowych.

Raport prezentuje także ilościową analizę Rad Seniorów będących opiniująco – doradczymi organami dla samorządów gminnych i powiatowych w zakresie aktywizacji oraz kreowania polityki senioralnej. Z zebranych danych wynika, iż tego typu forma działań w naszym regionie nie jest popularna – zaledwie w **2 gminach zostały powołane Rady Seniorów**: w gminie Mirzec oraz Opatowiec.

Rozwój systemu opieki i wsparcia nad dzieckiem i rodziną.

Wachlarz zadań opieki nad dzieckiem i rodziną jest bardzo szeroki, obejmuje usługi i świadczenia w zakresie m.in. zdrowia, edukacji, zabezpieczeń społecznych.

W ramach monitoringu Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej przeprowadzono ocenę realizacji zadań podejmowanych przez instytucje polityki społecznej w obszarze rozwoju systemu opieki i wsparcia nad dzieckiem i rodziną. Jednym z priorytetów polityki społecznej jest m.in. tworzenie optymalnych warunków do powstawania nowych rodzin w regionie. Od właściwego funkcjonowania społeczeństwa zależy prawidłowe zorganizowane życia każdej rodziny. Zapisy niniejszego priorytetu zakładają, że należy wzmacniać rodzinę poprzez działania profilaktyczne oraz pomocowe, jak również zapewnić kompleksowe wsparcie dla dzieci i rodzin. Problemy występujące w rodzinach, ich złożoność oraz różnorodność wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań, szczególnie skierowanych do dzieci i młodzieży z rodzin niewydolnych wychowawczo. Aby powyższe działania były skuteczne koniecznym jest wsparcie osób i instytucji realizujących zadania na rzecz dziecka i rodziny.

Jednym z istotnych elementów systemu opieki i wsparcia dziecka i rodziny jest programowanie strategiczne polegające na określeniu głównych, perspektywicznych celów i kierunków działań oraz alokacja zasobów, które są konieczne dla ich zrealizowania. Opracowanie programów wymaga w pierwszej kolejności dokładnego zdiagnozowania sytuacji społecznej, opiekuńczo-wychowawczej, a także materialnej i zawodowej rodzin oraz wyznaczenia działań ukierunkowanych na wsparcie i zapobieganie patologizacji rodzin.

Wskaźnikiem ilościowym, który poddano analizie była liczba opracowanych przez samorządy:

- programów wspierania rodziny,
- programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- programów wsparcia dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo - wychowawcze.
- programów pomocy dziecku i rodzinie,
- programów rozwoju pieczy zastępczej,

Obowiązek opracowania programów wspierania rodziny nakłada na gminy Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Programy mają na celu zbudowanie spójnego systemu pomocy rodzinie angażującego zasoby gminy.

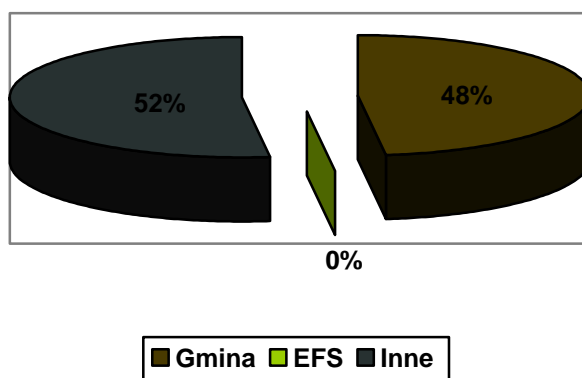
Z ankiet nadesłanych przez respondentów wynika, iż **47 gmin** (tj. 46% ogółu) w 2013r. posiadało opracowany program wspierania rodziny. Wśród najpopularniejszych inicjatyw podejmowanych w ramach programów należały m.in.:

- zatrudnienie asystenta rodziny,
- prowadzenie poradnictwa i konsultacji dla rodzin,
- organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży,
- realizacja programów profilaktycznych oraz kampanii wspierających rodziny,
- współpraca z instytucjami wspierającymi rodziny, szkołami, przedszkolami oraz organizacjami pozarządowymi.

Wysokość środków wykorzystanych przez gminy na realizację programów to **928 412zł**, przy czym nie wszystkie gminy, które posiadały opracowany program określiły wysokość nakładów finansowych.

Realizacja przez gminy programów wspierania rodziny odbywała się przy zbliżonym udziale środków własnych gmin w wysokości **447 053 zł** oraz środków pozyskanych z innych źródeł – **481 359zł**. Gminy nie korzystały ze środków unijnych podczas realizacji programów.

Wykres 12. Źródła finansowania gminnych programów wspierania rodziny.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie wg respondentów opracowało **88 gmin** tj. **86%** gmin regionu świętokrzyskiego (w stosunku do roku 2011 odnotowano znaczny, ponad 56% wzrost liczby gmin posiadających opracowany program). Do najpopularniejszych inicjatyw podejmowanych w ramach gminnych programów należały m.in.:

- organizowanie kampanii informacyjnych dla ofiar przemocy domowej, w tym działania edukacyjne o możliwościach pozyskania pomocy,

- prowadzenie poradnictwa prawnego, psychologicznego,
- profesjonalizacja kadr pomocy społecznej,
- organizowanie terapii dla ofiar i sprawców przemocy domowej,
- powoływanie grup roboczych i zespołów interdyscyplinarnych.

Wysokość środków jakie zostały wydatkowane na realizację działań w ramach programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie to kwota **708 820 zł**, z czego 90% - **639 820 zł** stanowiły środki z budżetu gmin, a 10% czyli **69 037 zł** środki zewnętrzne.

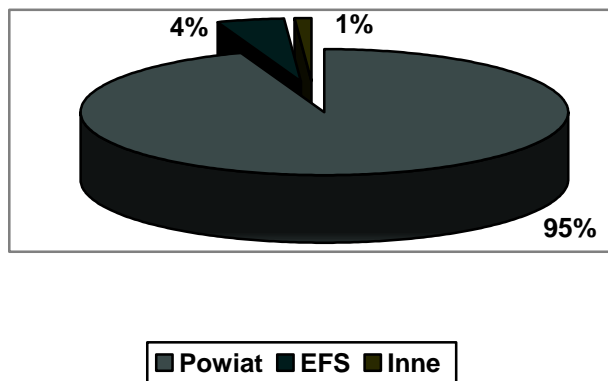
Kolejnym elementem poddanym analizie była realizacja przez samorządy powiatowe **programów wsparcia dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze. Z zebranych danych wynika, iż zaledwie jeden powiat – powiat Kielecki realizuje działania na rzecz wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze.** Działania te zostały określone w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014. Kwota jaka została wydatkowana na realizację zadań na rzecz wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze w 2013r. wyniosła 30 000zł, do inicjatyw podejmowanych w ramach programu należało m.in. adaptacja, remont oraz zakup wyposażenia mieszkania chronionego.

W województwie świętokrzyskim w 2013r. **5 powiatów** (tj. 36% ogółu): powiat jędrzejowski, konecki, opatowski, staszowski oraz Miasto Kielce posiadało opracowane **programy pomocy dziecku i rodzinie**. Do najczęstszych inicjatyw podejmowanych w ramach programów należały:

1. Tworzenie zaplecza instytucjonalnego wsparcia dziecka i rodziny,
2. Tworzenie warunków do organizowania aktywnego wypoczynku rodzinnego,
3. Promocja idei integracji oraz solidarności międzypokoleniowej,
4. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego,
5. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych oraz kandydatów na rodziny zastępcze.

Wysokość środków jaka została wykorzystana na realizację powiatowych programów pomocy dziecku i rodzinie została określona na kwotę **2 479 033 zł.**, przy czym zdecydowaną większość – 95% stanowiły środki z budżetu powiatów. Finansowanie programów ze środków UE zostało oszacowane na 4% , natomiast z innych źródeł na 1%.

Wykres 13. Źródła finansowania powiatowych programów pomocy dziecku i rodzinie w 2013r.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

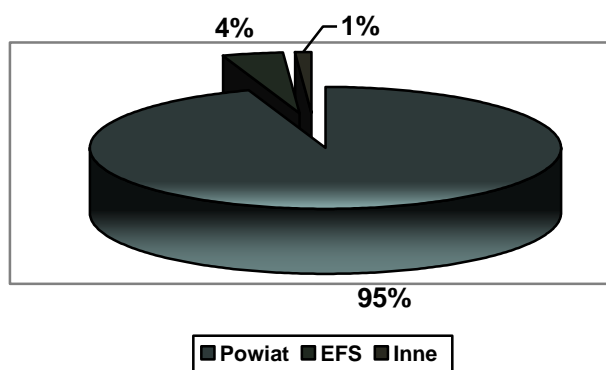
Wskaźnikiem, który został również podany analizie była liczba opracowanych przez samorzady powiatowe **programów pieczy zastępczej**. W 2013r. jedynie Miasto Kielce nie posiadało opracowanego programu rozwoju pieczy zastępczej.

Do najczęstszych inicjatyw w ramach programów należały m.in.:

- prowadzenie kampanii promujących ideę rodzicielstwa zastępczego,
- utworzenie grup wsparcia dla rodziców zastępczych,
- prowadzenie poradnictwa prawnego i psychologicznego dla rodzin zastępczych,
- prowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze.

Kwota wydatkowana na realizację działań w ramach programów rozwoju pieczy zastępczej przez samorzady powiatowe to: **2 575 752 zł** w tym: **2 438 656 zł** (tj. 94%) stanowią środki samorządów powiatów; **106 389 zł** (tj. 4%) stanowią środki UE, a **30 707 zł** (czyliż 1%) środki określone jako inne.

Wykres 14. Źródła finansowania programów pieczy zastępczej.

Źródło: opracowanie własne ROPS.

Pieczą zastępczą sprawowaną jest w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców, może być sprawowana w formie **rodzinnej i instytucjonalnej**. Do rodzinnych form pieczy zastępczej zalicza się rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, ich zadaniem jest zapewnienie dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej całodobowej opieki i wychowania.

W 2013r. w województwie świętokrzyskim funkcjonowało łącznie **1 104 rodziny zastępcze**, przebywało w nich **1 601 dzieci**. W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona. Wśród rodzin zastępczych najpopularniejszą formę stanowią **rodziny zastępcze spokrewnione**. Stanowić je mogą członkowie rodziny dziecka zobowiązani do alimentacji, tj. wstępni (dziadkowie, pradiadkowie) lub rodzeństwo. W roku 2013 liczba rodzin zastępczych spokrewnionych dzieckiem wyniosła **762**, umieszczonych w nich było **1 038** dzieci. Kwota świadczeń na realizację tej formy pieczy zastępczej wyniosła w 2013 roku **7 892 335 zł**. Region świętokrzyski charakteryzuje duże zróżnicowanie terytorialne pod względem liczby rodzin zastępczych spokrewnionych. Powiatami, na terenie których funkcjonuje najwięcej rodzin zastępczych spokrewnionych są :

- miasto Kielce – 137 rodzin, tj. 19% ogółu rodzin spokrewnionych,
- powiat ostrowiecki – 93 rodziny tj. 12% ogółu rodzin spokrewnionych,
- powiat starachowicki – 84 rodziny tj. 11% ogółu rodzin spokrewnionych,

zaś najmniej:

- powiat buski – 9 rodzin – 1% ogółu rodzin spokrewnionych
- powiat kazimierski – 11 rodzin – 1,5% ogółu rodzin spokrewnionych.

Rodziny zastępcze niezawodowe tworzone mogą być przez małżeństwo lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, w tym przez osoby z dalszej rodziny lub też niespokrewnione z dziećmi. Liczba rodzin zastępczych tego typu w regionie w roku objętym badaniem wyniosła **302**, zaś liczba dzieci umieszczonych **391**. Kwota świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinach zastępczych niezawodowych ukształtowała się na poziomie **4 454 940 zł**. Najliczniej tego typu forma opieki rozwinięta jest w mieście Kielce – **48 rodzin** (tj. 16% ogółu) oraz powiecie kieleckim – **42 rodziny** (tj. 14% ogółu), zaś najmniej licznie w powiecie kazimierskim – **4 rodziny** oraz pińczowskim - **8 rodzin**.

Najrzadziej występującą formą rodzin zastępczych stanowią **rodziny zastępcze zawodowe**, które oprócz świadczenia pieniężnego na utrzymanie każdego umieszczonego w niej dziecka, otrzymują także wynagrodzenie.

Wśród rodzin zastępczych zawodowych wyróżniamy dwa typy:

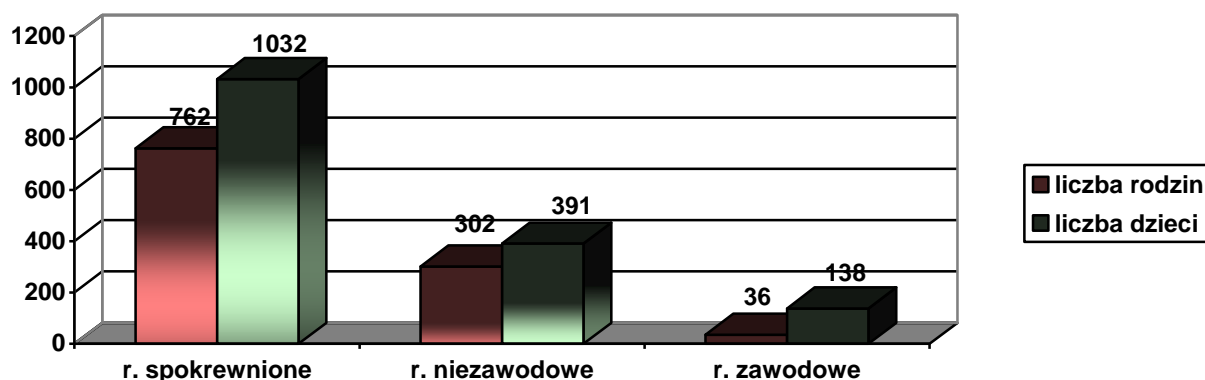
- pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego,
- specjalistyczna.

Liczba rodzin zastępczych zawodowych w regionie wyniosła **36**, w tym **13** specjalistycznych, **49** pełni funkcję pogotowia rodzinnego. Liczba umieszczonych dzieci w rodzinach zawodowych wyniosła **138**. Kwota świadczeń przeznaczona na funkcjonowanie tego typu rodzin wyniosła w 2013 roku **717 865 zł**. W powiatach: kazimierskim, staszowskim, opatowskim, jędrzejowskim rodziny zastępcze zawodowe nie zostały powołane.

Tabela 5. Liczba rodzin zastępczych w powiatach regionu w 2013r.

Powiat	Liczba rodzin zastępczych			Razem
	Spokrewnionych z dzieckiem	Niezawodowych	Zawodowych	
Buski	9	12	2	24
Jędrzejowski	41	14	0	55
Kazimierski	11	4	0	15
Miasto Kielce	137	48	10	197
Kielecki	81	42	5	127
Konecki	80	30	6	116
Opatowski	30	18	0	48
Ostrowiecki	93	30	3	126
Pińczowski	27	8	1	37
Sandomierski	51	15	1	67
Skarżyski	84	36	2	123
Starachowicki	84	15	4	103
Staszowski	20	15	0	35
Włoszczowski	14	15	2	31
Razem:	762	302	36	1104

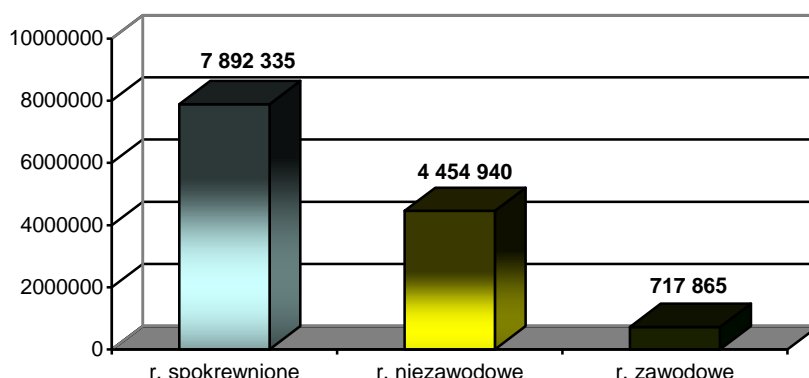
Wykres 15. Liczba rodzin i dzieci w poszczególnych typach rodzin zastępczych.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej na 2013r. ROPS.

W 2013 r. najwięcej środków finansowych wydatkowano na funkcjonowanie rodzin zastępczych spokrewnionych – **7 892 335 zł**; rodzin zastępczych niezawodowych – **4 454 335zł** oraz zawodowych: **717 865 zł**.

Wykres 16. Wysokość środków finansowych wydatkowanych na funkcjonowanie rodzinnej pieczy zastępczej.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej na 2013r. ROPS.

Natomiast **instytucjonalna piecza zastępcza** jest sprawowana w następujących formach:

1. **Placówki opiekuńczo-wychowawczej** zapewniającej dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokajają jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne, realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku. Placówka umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej, a także podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny, zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych, obejmuje dziecko

działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

W województwie świętokrzyskim w 2013r. funkcjonowały **33 placówki opiekuńczo-wychowawcze** z tego 29 prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, a 4 przez organizacje pozarządowe. Należy nadmienić, iż jedynie **powiat kazimierski nie posiadał tego typu placówki**. Liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wyniosła: **545**, natomiast liczba osób korzystających z tego typu podmiotów wyniosła 592 osoby. Kadra zatrudniona w placówkach opiekuńczo-wychowawczych według stanu na koniec 2013r., wynosiła **307 osób**. Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek wyniósł **17 256 325zł**.

2. **Regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej**, przeznaczonej dla dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają specjalistycznej opieki i rehabilitacji. Z tego powodu nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.
3. **Interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego** przeznaczonego dla dzieci, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Pobyt dziecka w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym nie może trwać dłużej niż do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia.

W 2013r. na terenie województwa nie zostały powołane do funkcjonowania: regionalna placówka opiekuńczo – terapeutyczna oraz interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

Inną formę pieczy zastępczej dla osieroconych lub pozbawionych opieki rodzicielskiej dzieci oraz młodzieży stanowią **rodzinne domy dziecka**. W województwie świętokrzyskim w 2013 roku było **12 rodzinnych domów dziecka**, z czego ponad 30% w powiecie kieleckim, nieznacznie ponad 16 % w powiecie starachowickim i w Mieście Kielce. Łącznie umieszczonych w rodzinnych domach dziecka było **62 dzieci**.

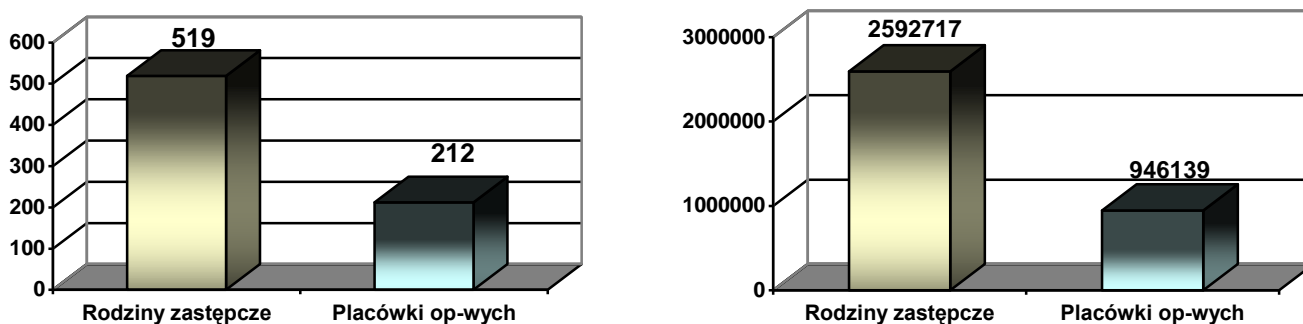
W obowiązującym modelu opieki zastępczej wyjście wychowanków z opieki zastępczej poprzedza proces usamodzielniania się. Głównym celem procesu usamodzielniania jest integracja wychowanków ze środowiskiem i przygotowanie do samodzielnego życia. Duże znaczenie w tym procesie przypisano indywidualnemu programowi usamodzielniania. Narzędzie to jest podstawą do przyznania świadczeń na usamodzielnienie. Liczba wychowanków objętych w 2013r. indywidualnym programem usamodzielniania wyniosła **526 osób**. Najwięcej wychowanków objętych indywidualnym programem nauczania

odnotowujemy w powiatach: skarżyskim (118 osób) i ostrowieckim (106 osób), zaś najmniej w powiatach: buskim (3 osoby), staszowskim (4 osoby), opatowskim (7 osób).

Wskaźnikiem, który obrazuje sytuację w zakresie realizacji omawianego priorytetu jest liczba pełnoletnich wychowanków opuszczających rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze. Liczba pełnoletnich osób opuszczających rodziny zastępcze wyniosła w 2013 roku **519**. Łączna kwota świadczeń wypłaconych wychowankom pełnoletnim opuszczającym rodziny zastępcze ukształtowała się na poziomie **2 592 717 zł**. Natomiast liczba pełnoletnich wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze wyniosła w 2013 roku **212 osób**.

Łączna kwota świadczeń wypłaconych pełnoletnim wychowankom opuszczającym placówki opiekuńczo – wychowawcze ukształtowała się na poziomie **946 139 zł** w regionie.

Wykres 17. Liczba oraz kwota na usamodzielnienia dla wychowanków opuszczających rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze w 2013r.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej na 2013r. ROPS.

Jednym z elementów systemu pomocy społecznej jest zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, z którego mogą korzystać zarówno osoby oraz całe rodziny wymagające takiego wsparcia. Zakres poradnictwa rodzinnego jest bardzo szeroki, pomoc koncentruje się wokół problematyki wychowawczej - głównie dotyczy napotykaných przez rodziców trudności w postępowaniu z dziećmi, nieprawidłowych relacji rodzic – dziecko, problemu rozvodu rodziców, zachowań destrukcyjnych dzieci, problemów rodzinnej opieki zastępczej.

W ramach monitorowania Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej na lata 2012-2017 poddano analizie funkcjonowanie systemu poradnictwa rodzinnego; przeanalizowano liczbę udzielonych porad oraz liczbę osób, którym zostały udzielone.

Z danych zebranych od respondentów wynika, iż w 2013 roku:

- 11 samorządów powiatowych tj. 78,5% prowadziło system poradnictwa rodzinnego. W ramach systemu **porad udzielono 7 272 osobom.**
- 19 samorządów gminnych 18,6% ogółu udzielało porad – z tej formy pomocy skorzystało w 2013r. **18 494 osób**, co ewidentnie wskazuje na niezaspokojone potrzeby na poziomie gminy.

Tabela 6. Funkcjonowanie systemu poradnictwa w gminach i powiatach.

	Gmina	Powiat
Liczba samorządów prowadzących poradnictwo rodzinne	19	11
Liczba udzielonych porad rodzinnych.	18 494	7 272

Źródło: Opracowanie własne.

Nową formą pomocy dla rodzin przeżywających trudności w zakresie opieki i wychowania dzieci są rodziny wspierające, które przy współpracy z asystentem rodziny pomagają w przezwyciężeniu tych problemów. Z zebranych danych wynika, iż w regionie w 2013r. funkcjonowała tylko 1 rodzina tego typu – w gminie Wilczyce.

Kolejnym wskaźnikiem poddanym analizie było powołanie przez gminy **zespołów interdyscyplinarnych ds. rodziny**. Zespół interdyscyplinarny stanowi grupę specjalistów, której celem jest udzielenie pomocy osobom lub całym rodzinom znajdującym się w kryzysie, dotkniętych sytuacją problemową. **W regionie 58 gmin** tj. 57% ogółu stosowało tą formę pomocy rodzinie.

Istotnym wsparciem dla rodzin przeżywających trudności życiowe, a zwłaszcza w zakresie opieki i wychowania jest powołanie asystentów rodziny. Zadania asystenta rodziny są bardzo rozległe, należą do nich: wsparcie psychiczno-emocjonalne, diagnostyczno-monitorujące, opiekuńcze, doradcze, mediacyjne, wychowawcze, motywujące – aktywizujące. Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary:

- bezpośrednią pracę z rodzicami,
- bezpośrednią pracę z dziećmi,
- działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny,
- organizację własnego warsztatu pracy³.

Z zebranych danych wynika, że nie w każdej gminie regionu został powołany asystent rodziny – na koniec 2013r. funkcjonowało ich w województwie **129**. Największą liczbą asystentów wykazało się miasto Kielce – **14**, Ostrowiec Świętokrzyski – **10**, Jędrzejów **5**.

³ J. A. Malinowski, Role, funkcje i zdani asystenta rodzinnego, w: A. Żukiewicz (red.) Asystent rodzinny. Nowy zawód i nowa usługa w systemie wspierania rodzin. Od opieki do wsparcia. Kraków 2011.

Asystenci rodziny świadczyli pomoc dla **1 028 rodzin**. Łączna kwota wydatkowana przez samorządy gminne na zorganizowanie asystentury w 2013r. to: **1 182 317 zł**.

Monitoring wykazał, że na terenie województwa w 2013r. **11** powiatów podjęło inicjatywy promujące rolę i znaczenie rodziny. Wśród inicjatyw najpopularniejszymi były:

- udział w kampanii „Potrzebuję rodziców od zaraz”,
- promowanie znaczenia rodziny podczas pikników i festynów rodzinnych,
- warsztaty podnoszące kompetencje rodzicielskie,
- organizowanie poradnictwa dla rodzin.

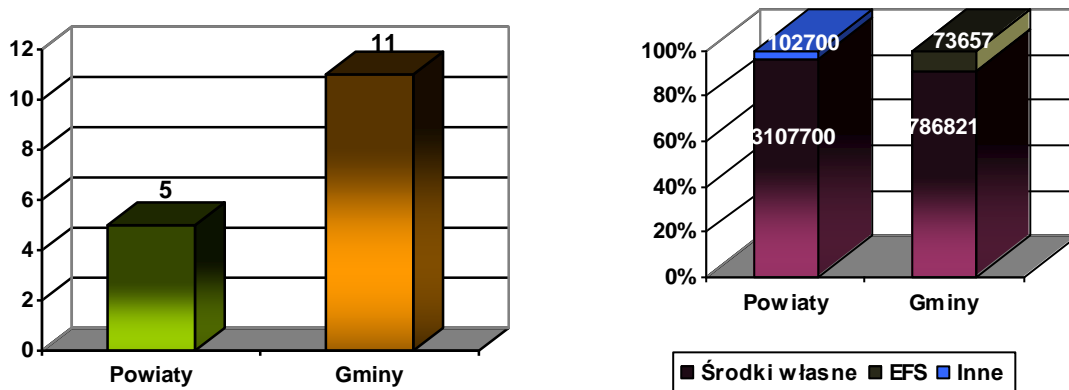
Wychodząc naprzeciw negatywnemu oddziaływaniu szeregu czynników na zdrowie społeczeństwa samorządy powiatowe oraz gminne opracowują oraz wdrażają programy prozdrowotne. W 2013r. 5 (tj. 36% ogółu powiatów) powiaty realizowały programy prozdrowotne. Do najpopularniejszych obszarów działań należały: ochrona zdrowia psychicznego, szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy. Środki jakie zostały na realizację działań w ramach programów wydatkowane to kwota: **3 298 900zł**.

Natomiast w przypadku samorządów gminnych zaledwie 11 gmin (tj. 10% ogółu gmin) realizowało programy zdrowotne, w głównej mierze dotyczyły:

- profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród dzieci,
- profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego,
- profilaktyki zakażeń meningokokami
- profilaktyki antynikotynowej,
- profilaktyki wad postawy wśród dzieci i młodzieży.

Na realizację programów zdrowotnych samorządy gminne wydatkowały łącznie **860 478 zł** w tym: 786 821 zł stanowiły środki własne gmin, a 73 657 zł – środki EFS.

Wykres 18. Liczba programów zdrowotnych oraz kwota wydatkowana na ich realizację przez samorządy gminne i powiatowe w 2013r.

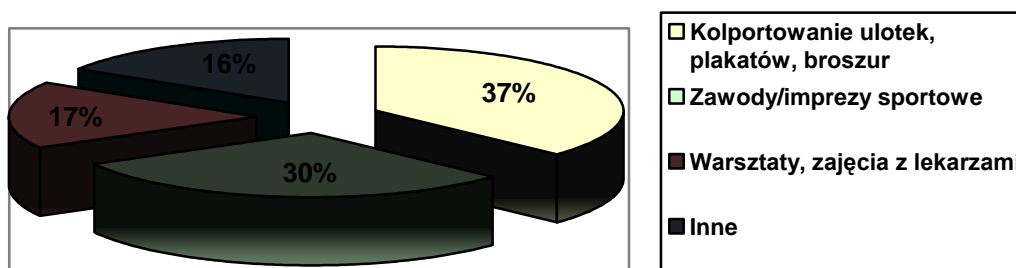
Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Tematyka szeroko rozumianych kampanii edukacyjnych jest problematyką niezwykle ważną w dzisiejszej przestrzeni społecznej. Kampanie edukacyjne, to zjawisko na świecie znane i wykorzystywane od wielu lat, zaś w naszej rzeczywistości stosunkowo nowe, choć w ostatnich latach przybierające na sile i znaczeniu. Kampanie są niezwykle ważnym i cennym narzędziem komunikacji społecznej. Pomagają selekcjonować poglądy, podnoszą poziom świadomości, mogą zmieniać ogólnie przyjęte często błędne stereotypy.

Monitoringowi realizacji Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej poddano analizę ilościowych, jak i jakościowych wskaźników realizacji przez gminy kampanii edukacyjnych z zakresu zdrowego stylu życia oraz propagowania prozdrowotnych zachowań. W regionie 25 samorządów gminnych (tj. 24% ogółu) prowadziło kampanie w w/w zakresie. Do najpopularniejszych działań należały:

- kolportowanie ulotek, plakatów oraz broszur dot. szkodliwości nałogów,
- organizowanie zawodów sportowych promujących zdrowy styl życia,
- organizowanie warsztatów, pogadanek, zajęć, spotkań z lekarzami dla dzieci i rodziców.

Wykres 19. Najpopularniejsze formy kampanii edukacyjnych z zakresu zdrowego stylu życia w 2013r, w województwie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Dobrymi praktykami w zakresie podnoszenia kompetencji rodziców są **szkoły dla rodziców**. Dzięki udziałowi w zajęciach rodzice, wychowawcy mogą zdobyć umiejętności w zakresie komunikacji z dzieckiem, rozumienia uczuć i potrzeb dzieci, nauki radzenia sobie z trudnymi zachowaniami dzieci, młodzieży. Na terenie województwa w 2013r. jedynie **3 gminy deklarowały prowadzenie szkół dla rodziców** – są to:

- Jędrzejów,
- Połaniec,

- miasto Kielce.

Z tego typu wsparcia skorzystało **121 osób**.

Monitoring Programu wykazał, iż w 2013r. zasadniczo nie były organizowane przez gminy szkolenia skierowane do kadr medycznych. Jedynie gmina Końskie zorganizowała i przeprowadziła szkolenia dla lekarzy, w których udział wzięło 16 osób oraz szkolenia dla pielęgniarek – dla 22 osób.

Rady Pożytku Publicznego stanowią grono doradcze, którego rolą jest konsultowanie, opiniowanie dokumentów dla potrzeb organu jednostki administracyjnej, przy której ta rada działa. Rada, jest powoływana przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego. Na szczeblu regionalnym powołuje ją Marszałek Województwa, w powiecie – Starosta, zaś w gminie Wójt. W naszym regionie w 2013r. na szczeblu powiatu i gminy funkcjonowały 4 rady:

- 3 powiatowe rady: w powiecie skarżyskim, kieleckim, mieście Kielce,
- 1 gminna rada: w gminie Włoszczowa,

Na szczeblu wojewódzkim: Wojewódzka Rada Pożytku Publicznego.

Inicjowanie i wspieranie innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej.

Pojęcie innowacyjność nie dotyczy jedynie nowoczesnych technologii, lecz występować może w każdej sferze, w tym w systemie pomocy społecznej. **Innowacyjność w pomocy społecznej** zasadniczo skupia się na działaniach, które umożliwiają wprowadzenie nowych lub odmiennych od dotychczas stosowanych rozwiązań problemów społecznych oraz przynoszą pozytywne rezultaty w funkcjonowaniu grup społecznych.

Innowacja społeczna to nie tylko to, co jest nowatorskie, unikatowe czy usprawniające w skali globalnej, ale także to, co jest nowością dla danej społeczności, grupy zawodowej – wówczas mówimy o innowacyjności lokalnej. To co dla pracownika socjalnego z dużego ośrodka jest rutynowym działaniem, dla pracownika socjalnego z mniejszego ośrodka będzie już działaniem innowacyjnym. Kolejnym istotnym elementem określającym innowacyjne rozwiązania jest osoba innowatora. Z tej perspektywy innowacyjność możemy rozpatrywać jako „produkt” zbiorowy lub indywidualny.

W Świętokrzyskim Programie Pomocy Społecznej na lata 2012 - 2017 cel operacyjny IV dotyczy inicjowania i wspierania innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej. Analizie poddano wskaźniki ilościowe i jakościowe w zakresie opracowania przez samorządy **programy współpracy z organizacjami pozarządowymi**, będącymi podstawowymi dokumentami, które opisują zasady współpracy pomiędzy władzami samorządowymi, a działającymi na danym terenie organizacjami pozarządowymi.

Z zebranych danych wynika, iż **11** samorządów powiatowych posiadało w 2013r. opracowany program współpracy z organizacjami pozarządowymi. Na realizację programów samorządy powiatowe przeznaczyły kwotę **6.520.814 zł**, z czego kwota: **2 023 791 zł** pochodziła ze środków budżetu powiatów, kwota **30 000 zł** ze środków EFS, zaś kwota **4 467 023 zł** z innych źródeł.

W 2013r. samorządy powiatowe łącznie zainicjowały **35 konkursów** z organizacjami pozarządowymi, z czego 12 konkursów tj. 34% dotyczyło konkursów z zakresu pomocy społecznej.

Tabela 7. Współpraca samorządów powiatowych z organizacjami pozarządowymi w 2013r.

Liczba zainicjowanych konkursów ofert współpracy z organizacjami pozarządowymi	35
Liczba zainicjowanych konkursów ofert współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej	12
Liczba organizacji, które złożyły oferty współpracy – ogółem	500
Liczba organizacji, które złożyły oferty dot. pomocy społecznej	83
Wysokość zaangażowanych środków finansowych (łącznie)	6 520 814

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Samorządy gminne realizując ustawowe zadania współpracują z organizacjami pozarządowymi. **71 gmin (69,6%) województwa w roku 2013 posiadało opracowany program współpracy z organizacjami pozarządowymi**. W 2013r. samorządy gminne zainicjowały łącznie **104 konkursy**, z których połowa (tj. 52) dotyczyła zadań z pomocy społecznej. W ramach ogłoszonych konkursów organizacje pozarządowe złożyły łącznie **763** oferty współpracy, z czego 87 (tj. 11,5%) ofert dotyczyło zagadnień z zakresu pomocy społecznej.

Tabela 8. Współpraca samorządów gminnych z organizacjami pozarządowymi w 2013r.

Liczba zainicjowanych konkursów ofert współpracy z organizacjami pozarządowymi	104
Liczba zainicjowanych konkursów ofert współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej	52
Liczba organizacji, które złożyły oferty współpracy – ogółem	763
Liczba organizacji, które złożyły oferty dot. pomocy społecznej	87
Wysokość zaangażowanych środków finansowych (łącznie)	16 223 359

Źródło: Opracowanie własne.

Współpraca Samorządu Województwa Świętokrzyskiego z organizacjami pozarządowymi, ma na celu zwiększenie uczestnictwa obywateli w kreowaniu życia publicznego. Celem współpracy Samorządu Województwa z organizacjami pozarządowymi było lepsze zaspokajanie potrzeb i podnoszenie poziomu życia mieszkańców regionu oraz wspomaganie zrównoważonego rozwoju województwa.

Województwo Świętokrzyskie w 2013 r. współdziałało z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy głównie w zakresie:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- turystyki i krajoznawstwa,
- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ochrony i promocji zdrowia,
- przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym,
- nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania,
- ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
- działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka,
- upowszechniania i ochrony praw konsumentów,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej,
- promocji i organizacji wolontariatu.

Współpraca pomiędzy Samorządem Województwa Świętokrzyskiego a organizacjami pozarządowymi odbywała się w formie współpracy finansowej oraz współpracy pozafinansowej.

W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w 2013r. **Samorząd Województwa Świętokrzyskiego przekazał łącznie kwotę w wysokości: 3 331 191,00 zł** w tym:

- 3 237 717,00 zł - w ramach otwartych konkursów ofert,
- 93 474,00 zł – w ramach trybu pozakonkursowego
- 27 550 442 zł ze środków Unii Europejskiej.

Na zadania z zakresu polityki społecznej obejmującej:

- przeciwdziałanie przemocy,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- pomoc społeczną,
- rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych (ze środków PFRON będących w dyspozycji Samorządu Województwa Świętokrzyskiego).

została rozdysponowana łączna kwota **508 891,96 zł**.

Tabela 9. Obszary współpracy oraz wysokość środków finansowych przekazanych z budżetu Samorządu Województwa w 2013 r.

Obszar współpracy	Kwota zaplanowana	Kwota rozliczona	Liczba złożonych ofert współpracy
Przeciwdziałanie przemocy	50 000,00	50 000,00	16
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych	80 000,00	80 000,00	21
Pomoc społeczna	100 000,00	99 986,94	24
Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	280 050,00	278 905,02	47

Źródło: Sprawozdanie z realizacji programu współpracy samorządu województwa świętokrzyskiego z organizacjami pozarządowymi w 2013r. ROPS.

W ramach trybu pozakonkursowego Samorząd Województwa Świętokrzyskiego rozdysponował kwotę **92 140,59 zł** z czego kwota **48 040,59 zł** została wykorzystana na zadania z zakresu polityki społecznej w tym na:

- pomoc społeczną - 19 810,00 zł
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych – 9 614,00 zł

- rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych - 18 616,59 zł.

Jednym ze wskaźników Programu poddanych analizie jest **liczba inkubatorów przedsiębiorczości**. Jest to innowacyjna forma wsparcia umożliwiająca zarówno lepsze wykorzystanie istniejącego potencjału jak i dla osób zainteresowanych utworzeniem przedsiębiorstwa społecznego. Wciąż nie jest to popularna forma wsparcia w naszym regionie. Jedynie w 4 powiatach zostało utworzonych **5 inkubatorów przedsiębiorczości** w:

- mieście Kielce – 2 inkubatory,
- powiecie jędrzejowskim – 1 inkubator,
- powiecie koneckim – 1 inkubator,
- powiecie staszowskim – 1 inkubator.

Obok zadań własnych i zleconych samorządy realizowały projekty systemowe i konkursowe z zakresu polityki społecznej finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Wsparcie finansowe POKL służy przyspieszeniu rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, wzrostowi zatrudnienia oraz zwiększeniu spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej z krajami Unii Europejskiej. Koncepcja projektu systemowego polega na dofinansowaniu środkami Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki zadań realizowanych przez organy administracji publicznej i jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych. Projekty systemowe mogą realizować m.in. takie instytucje, jak: ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, regionalne ośrodki polityki społecznej, wojewódzkie i powiatowe urzędy pracy. Projekty systemowe realizowane na wszystkich szczeblach samorządów w regionie uzupełniły i przyczyniły się do rozwoju aktywnych form pomocy skierowanej do szerokiego wachlarza odbiorców, m.in.: do osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym, uzależnionych od alkoholu lub innych środków odurzających, osób po zwolnieniu z zakładu karnego.

91 Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej stanowiących 89% ogółu realizowało projekty systemowe na które została przeznaczona kwota alokacji w wysokości **22 500 000 zł**. W 2013r. w projektach systemowych realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej wzięło udział **3 676 osób**.

W 2013r. wszystkie Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie regionu świętokrzyskiego realizowały projekty systemowe w oparciu o kwotę alokacji w łącznej wysokości **8 833 976 zł**. W projektach systemowych POKL realizowanych przez powiaty wzięło udział łącznie **1 460 osób**.

Z udziału w projektach systemowych gmin i powiatów finansowanych z POKL najwięcej beneficjentów skorzystało w powiecie:

- kieleckim - 932 osoby,
- mieście Kielce - 693 osoby,
- starachowickim - 597 osób,
- ostrowieckim - 401 osób.

Najmniej zaś w powiecie:

- kazimierskim - 106 osób,
- pińczowskim - 114 osób.

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej ramach Priorytetu VII - *Promocja integracji społecznej* Działania 7.1 – *Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji*; Poddziałania 7.1.3 *Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy społecznej* od 2008r. realizuje w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki **projekt systemowy pn. „Edukacja receptą na lepsze jutro”**. Celem projektu było szkolenie i doskonalenie kadry pomocy i integracji społecznej w regionie.

W roku objętym monitoringiem Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej realizując projekt systemowy wykorzystał kwotę: **1 733 634 zł**.

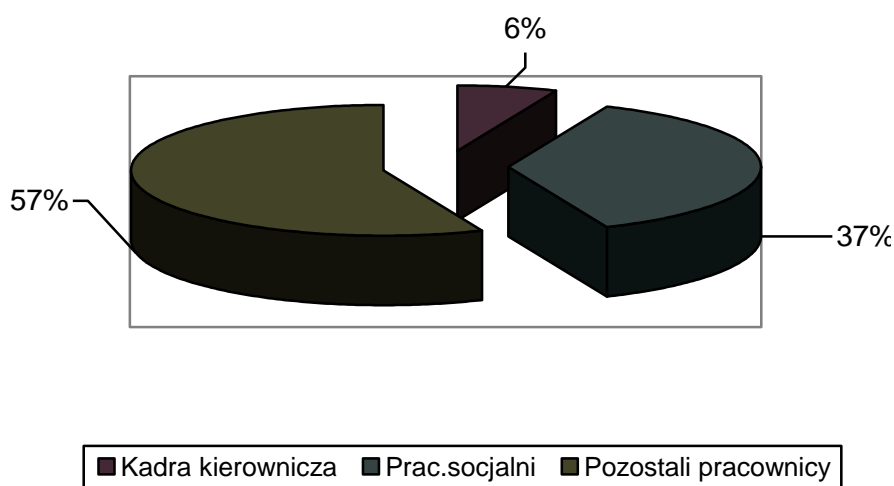

Upowszechnianie nowych metod i standardów pracy socjalnej poprzez kształcenie i szkolenie zawodowe kadr pomocy i integracji społecznej.

Realizacja działań w ramach celu operacyjnego V Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej zasadniczo zmierza do wzmocnienia kadry zatrudnionej w instytucjach pomocy i integracji społecznej, organizacjach pozarządowych działających w sferze pomocy społecznej. Proces ten przyczynił się do jej profesjonalizacji i podniesienia jakości pracy z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź już dotkniętymi społeczną marginalizacją. Profesjonalizacja zawodu pracownika socjalnego nie jest możliwa bez stworzenia wielowymiarowego mechanizmu wsparcia skupiającego instytucje pomocy i integracji społecznej. Głównym celem tego mechanizmu jest z jednej strony wzmacnianie kwalifikacji zawodowych i kluczowych predyspozycji, a z drugiej przeciwdziałanie barierom, które systematycznie uszczuplają i drenują kapitał intelektualny pracowników socjalnych.

W 2013r. kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie liczyła: **2 183** osoby z czego: 142 osoby (6% ogółu zatrudnionych) to kadra kierownicza, 826 osób (37% ogółu zatrudnionych) to pracownicy socjalni, zaś 1 250 osób (957% ogółu) to osoby zatrudnione na innych stanowiskach m.in. asystenci rodziny, opiekunowie, opiekunowie społeczni, specjalistyczne pielęgniarki, pedagodzy, informatycy, prawnicy.

Wykres 20. Zatrudnienie w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej na 2013r. ROPS.

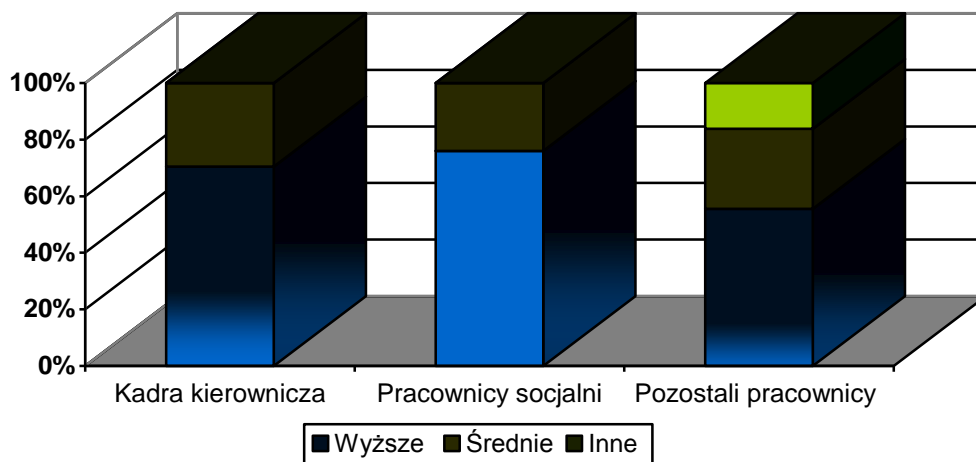
W 2013 roku na stanowiskach kierowniczych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej na terenie województwa świętokrzyskiego zatrudnione były 142 osoby, z czego 100 osób (tj. 70%) posiadało wykształcenie wyższe.

Z ogólnej liczby zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej pracowników socjalnych – wynoszącej 826 osób 21,3% tj. 176 pracowników socjalnych zatrudnionych było ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Analizując poziom wykształcenia pracowników socjalnych w 2013r. wynika, iż największy odsetek posiadało wykształcenie wyższe – 76% ogółu (w roku 2012 – 73%), następnie wykształcenie średnie - 24% ogółu (w roku 2012 – 27%); 17% ogółu pracowników socjalnych legitymowało się specjalizacją pierwszego stopnia w zawodzie, a 5% specjalizacją drugiego stopnia w zawodzie.

W przypadku poziomu wykształcenia pozostałych pracowników sytuacja jest analogiczna: ponad 56% posiada wykształcenie wyższe, 28% - wykształcenie średnie, a 16% - wykształcenie inne.

Wykres 21. Wykształcenie osób zatrudnionych w JOPS w 2013r. w województwie świętokrzyskim.

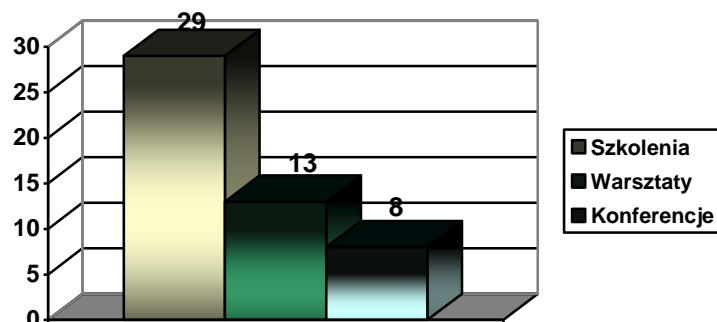

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej na 2013r

Według danych Oceny Zasobów Pomocy Społecznej w 2013 roku **10 ośrodków** pomocy społecznej z województwa świętokrzyskiego nie spełniało ustawowego wymogu zatrudniania co najmniej 1 pracownika socjalnego na 2000 mieszkańców. Należą do nich: Opatów, Michałów, Pińczów, Suchedniów, Słupia Jędrzejowska, Bieliny, Górnio, Piekoszów.

Kolejnym elementem jaki został zdiagnozowany w ramach powyższego celu operacyjnego jest zdiagnozowanie potrzeb szkoleniowych pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej. Analiza wskazuje, iż 8 powiatów (tj. 57% ogółu) oraz 76 gmin (tj. 74,5% ogółu gmin) posiada zdiagnozowane potrzeby szkoleniowe pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej. Odpowiedzią na diagnozę potrzeb szkoleniowych jest liczba i zakres przeprowadzanych szkoleń. W 2013r. w organizowanych przez powiatowe centra pomocy rodzinie szkoleniach, warsztatach i konferencjach wzięło udział łącznie: 831 osób.

Wykres 22. Formy podnoszenia dla kadr instytucji pomocy i integracji społecznej przez PCPR w 2013r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Z zamieszczonego wykresu wynika, iż najczęściej stosowaną przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie formą podnoszenia kwalifikacji były szkolenia – zorganizowano ich w 2013r. **19**, następnie warsztaty z liczbą **13** oraz konferencje – ich zorganizowano **8**. Na powyższe zadania została wydatkowana kwota z budżetu powiatów: **12 199 zł**. Z zebranych danych wynika, iż dwa powiaty: buski i pińczowski realizowały szkolenia przy udziale środków POKL. Na ten cel zostało wykorzystane: **765 000zł**.

Respondenci z ośrodków pomocy społecznej w regionie wskazali, iż w 2013r. **167** osób podwyższyło kwalifikacje zawodowe w następujących formach kształcenia:

- specjalizacja I stopnia w zawodzie – 5 osób,
- specjalizacja II stopnia w zawodzie – 6 osób.
- studia magisterskie – 52 osoby,
- studia licencjackie - 32 osoby,
- studia podyplomowe – 90 osób.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej odpowiedzialny jest m.in. za organizowanie kształcenia oraz szkolenia zawodowego kadr pomocy społecznej W 2013r. zostały przeprowadzone następujące formy kształcenia finansowane z budżetu województwa:

- 2 szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy wobec dzieci, adresowane do pracowników wsparcia,
- szkolenie z zakresu standaryzacji pomocy społecznej,
- 2 konferencje dotyczące sytuacji kryzysowych rodziny,
- warsztaty z organizacjami pozarządowymi z zakresu prawidłowości składania wniosków o dofinansowanie realizacji zadań,
- warsztaty: „Jak reagować na cyberprzemoc”,
- kongres organizacji pozarządowych „Perspektywy rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w województwie świętokrzyskim”,

Ponadto Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej – Obserwatorium Integracji Społecznej przeprowadził konsultacje dot. opracowania jednolitego narzędzia do realizacji Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Na powyższe zadania została wydatkowana łączna kwota: 37 681 zł. W ramach prowadzenia kampanii edukacyjnej przeciwko stosowaniu przemocy wobec osób starszych na antenie Radia Kielce był emitowany spot kampanijny. Koszt wyniósł w 2013r. **8.000zł**.

W ramach realizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej projektu systemowego pt. „Edukacja receptą na lepsze jutro” realizowane były zadania mające na celu

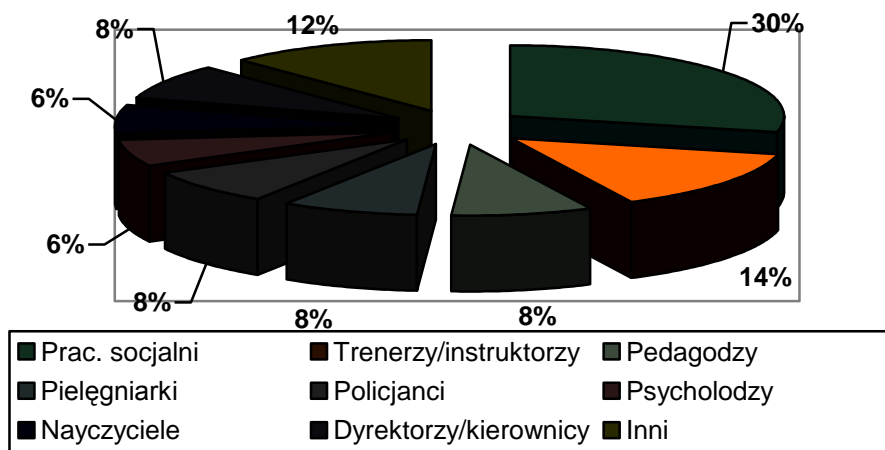
podnoszenie kwalifikacji kadr jednostek pomocy i integracji społecznej oraz innych służb społecznych w formach pozaszkolnych, jak i w formie studiów podyplomowych. Ponadto podejmowano działania mające na celu rozwój dialogu i partnerstwa instytucji promocji społecznej i rynku pracy oraz prowadzono specjalistyczne doradztwo dla ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie.

W ramach zadania organizowano szkolenia m.in. w zakresie:

- metod pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi niepełnosprawnymi intelektualnie,
- form i metod aktywizacji społeczno –zawodowej osób niepełnosprawnych,
- szkolenia dla członków zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy.
- szkolenia dla pracowników świetlic socjoterapeutycznych,
- szkolenie superwizja w pracy socjalnej,
- dobre praktyki współpracy i partnerstwa ośrodków pomocy społecznej i powiatowych urzędów pracy,
- metody pracy z rodzicami,
- seksualność osób niepełnosprawnych intelektualnie,
- szkolenia z zakresu ekonomii społecznej.

Najliczniejszą grupę odbiorców szkoleń stanowili pracownicy socjalni, instruktorzy terapii zajęciowej, pedagodzy, policjanci, pielęgniarki, oraz dyrektorzy i kierownicy instytucji pomocy i integracji społecznej. Łącznie w 2013r zostało wydanych 1 816 certyfikatów ukończenia szkoleń, konferencji, seminariów oraz wyjazdów studyjnych.

Wykres 23. Uczestnicy szkoleń projektu systemowego ROPS „Edukacja receptą na lepsze jutro” w 2013r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

W roku 2013. zorganizowano 2 konferencje, w których wzięło udział 165 osób:

- „Ekonomia społeczna jako narzędzie zapobiegania wykluczeniu społecznemu”,
- „Dobre praktyki w zakresie współpracy OPS i PUP”,

Oraz seminarium „Seminarium dotyczące nowoczesnej pracy socjalnej” – udział w nim wzięło 112 osób.

Ponadto w ramach projektu zostało zorganizowanych 2 wyjazdy studyjne:

- „Rozwiązania z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną” w województwie małopolskim.
- „Dobre praktyki ekonomii społecznej na Opolszczyźnie”

Celem wizyt studyjnych było poznanie dobrych praktyk oraz ich implementacja na teren województwa Świętokrzyskiego. W wyjazdach studyjnych udział wzięło 172 osoby.

W ramach podnoszenia kwalifikacji kadr jednostek pomocy i integracji społecznej w formach szkolnych w ramach projektu zorganizowane były studia podyplomowe na kierunkach:

- zarządzanie instytucjami pomocy społecznej,
- administracja i zarządzanie dla kadry kierowniczej administracji publicznej,
- ekonomia społeczna.

W studiach podyplomowych wzięło udział łącznie 90 pracowników jednostek pomocy i integracji społecznej w regionie.

Istotną częścią wsparcia oferowanego dla jednostek pomocy społecznej w ramach projektu systemowego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej jest specjalistyczne doradztwo. Celem doradztwa jest udzielanie wsparcia merytorycznego w prawidłowym realizowaniu projektów systemowych GOPS i PCPR. W 2013r. doradcy udzielili łącznie **1 967** konsultacji w tym:

- 47 konsultacji bezpośrednich,
- 1 241 konsultacji telefonicznych,
- 679 konsultacji elektronicznych.

Podsumowanie

Pomoc społeczna jest jednym z elementów polityki społecznej państwa. Nadrzędnym jej celem jest umożliwienie osobom, rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia i środki oraz doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia świadczeniobiorców, a także zintegrowanie ich ze środowiskiem. Pomoc społeczna stanowi więc rozbudowany system świadczeń i instytucji, to sieć wielofunkcyjnych placówek, to również organy i urzędy administracji publicznej oraz służby socjalne.

Zadania pomocy społecznej są bardzo rozległe i zróżnicowane, obejmują swym zasięgiem kilkadziesiąt rodzajów różnych świadczeń. Wykonywaniu zadań z zakresu pomocy społecznej towarzyszy administracja rządowa oraz w głównej mierze samorządowa: gmina, powiat oraz województwo.

W myśl zasady subsydiarności najwięcej zadań z zakresu pomocy społecznej wypełnia gmina jako najmniejsza i najbliższa jednostce wspólnota. Zadania gmin obejmują m.in.: zapewnienie podstaw egzystencji, przyznawanie zasiłków, prowadzenie pracy socjalnej, utrzymywanie infrastruktury socjalno-technicznej, organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne, ochronę dziecka i rodziny, planowanie i sprawozdawczość.

Zadania, które przekraczają możliwości gmin, wypełniają powiaty. Zajmują się one udzielaniem bardziej wyspecjalizowanego wsparcia niż gminy. Organizują opiekę nad dzieckiem, pomoc rodzinom i osobom niepełnosprawnym, prowadzą działania integracyjne skierowane głównie do osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, w tym do młodzieży opuszczającej różne placówki socjalne oraz uchodźców.

Inny charakter zadań z zakresu pomocy społecznej wypełnia województwo. W zadaniach regionalnych nie ma takich, które dotyczyłyby zaspokajania potrzeb indywidualnych. Zadania samorządu województwa sprowadzają się przede wszystkim do działalności promocyjnej, programowej i inspiratorskiej, szkolenia kadr, prowadzenia publicznych szkół służb społecznych. Samorząd województwa stanowi swoiste spoiwo struktur pomocy społecznej wszystkich szczebli, współpracuje, jest doradcą podmiotów polityki społecznej sektora publicznego oraz sektora organizacji pozarządowych, wspiera posiadanymi zasobami zadania polityki społecznej w regionie.

Raport stanowi podsumowanie działań podjętych w roku 2013 - pierwszym roku obowiązywania Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej na lata 2012-2017 przez samorządy wszystkich szczebli, stanowi podstawę analiz i modyfikacji przyszłych kierunków działań określonych w Programie.

Analiza danych z 2013r. zebranych od respondentów wskazuje, iż w województwie świętokrzyskim z dużym nasileniem występują problemy społeczne, na które widoczny wpływ ma sytuacja gospodarcza i ekonomiczna kraju. Zaliczamy do nich wzrost o ponad 8% liczby osób bezrobotnych, a także silne terytorialne zróżnicowanie poziomu stopy bezrobocia – od 9,5% w powiecie buskim do 27,4% w powiecie skarżyskim. Wysokie bezrobocie, a przez to niska stabilność finansowa i przeciętna zamożność mieszkańców, wpływają na niższą aktywność i zaangażowanie społeczne. Mieszkańcy koncentrują swoją aktywność na uzyskiwaniu dochodów, co stanowi konkurencję dla organizacji wolnego czasu, rekreacji, sportu, etc.

Bezrobocie może być jednocześnie przyczyną i skutkiem powstawania deficytów poszczególnych jednostek oraz grup społecznych wpływając na poziom zubożenia i wykluczenia, a to z kolei ma bezpośrednie przełożenie na liczbę osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W 2013r. w regionie ze świadczeń korzystało łącznie **73 565 rodzin** w których było **191 121 osób**. Kwota wypłaconych w 2013r. zasiłków: celowego, okresowego oraz stałego wyniosła: **90 614 217zł**.

Analiza wskazuje, iż obszarem znacznych deficytów jest obszar programowania strategicznego gmin i powiatów w zakresie ograniczania skutków wykluczenia społecznego. Jedynie **14** spośród ogólnej liczby **116** samorządów tj. **7** gmin (Jędrzejów, Nagłowice, Oksa, Wodzisław, Sandomierz, Mirzec, Miasto Kielce) i **7** powiatów (jędrzejowski, kielecki, opatowski, skarżyski, starachowicki, staszowski oraz Miasto Kielce) regionu posiada opracowane programy w w/w zakresie, tym samym samorządy gmin i powiatów niedostatecznie są przygotowane do nowego okresu programowania obejmującego lata 2014-2020. Zestawienia w tabelach nr 10 i 11 przedstawiają liczbę opracowanych przez gminy i powiaty programów w zakresie pomocy i integracji społecznej

Tabela 10. Programy opracowane przez gminy - rok 2013.

Gminy	Program Pomocy Społecznej	Program Wspierania Rodziny	Program Integracji Osób i Rodzin z Grup Szczególnego Ryzyka	Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi	Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie/Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	Program na Rzecz Osób Starszych (fakultatywny)	Razem
BUSKI (razem)	0	4	0	5	6	0	15
1. Busko-Zdrój	0	1	0	1	1	0	3
2. Gnojno	0	1	0	0	1	0	2
3. Nowy Korczyn	0	1	0	0	1	0	2
4. Pacanów	0	0	0	1	1	0	2
5. Solec Zdrój	0	1	0	1	1	0	3
6. Stopnica	0	0	0	1	1	0	2
7. Tuczępy	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
8. Wiślica	0	0	0	1	0	0	1
JĘDRZEJOWSKI (razem)	2	4	2	9	9	0	26
1. Imielno	0	1	0	1	1	0	3
2. Jędrzejów	1	1	0	1	1	0	4
3. Małogoszcz	0	0	0	1	1	0	2
4. Nagłowice	0	0	1	1	1	0	3
5. Oksa	0	0	1	1	1	0	3
6. Sędziszów	0	1	0	1	1	0	3
7. Słupia	0	0	0	1	1	0	2
8. Sobków	0	0	0	1	1	0	2
9. Wodzisław	1	1	0	1	1	0	4
KAZIMIERSKI (razem)	0	4	0	1	5	0	10
1. Bejsce	0	1	0	0	1	0	2
2. Czarnocin	0	1	0	0	1	0	2
3. Kazimierza Wielka	0	1	0	1	1	0	3
4. Opatowiec	0	0	0	0	1	0	1
5. Skalbmierz	0	1	0	0	1	0	2
KIELCE	1	1	1	1	1	1	6
KIELECKI (razem)	0	9	0	11	16	0	36
1. Bieliny	0	0	0	1	0	0	1
2. Bodzentyn	0	1	0	1	1	0	3
3. Chęciny	0	1	0	1	1	0	3
4. Chmielnik	0	0	0	0	1	0	1
5. Daleszyce	0	1	0	0	1	0	2
6. Górnio	0	0	0	0	1	0	1
7. Łągów	0	1	0	0	1	0	2
8. Łopuszno	0	0	0	0	1	0	1
9. Masłów	0	1	0	1	1	0	3
10. Miedziana Góra	0	1	0	1	1	0	3

11. Mniów	0	0	0	1	1	0	2
12. Morawica	0	0	0	0	0	0	0
13. Nowa Słupia	0	0	0	1	1	0	2
14. Piekoszów	0	1	0	0	1	0	2
15. Pierzchnica	0	1	0	1	1	0	3
16. Raków	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
17. Sitkówka-Nowiny	0	0	0	1	1	0	2
18. Strawczyn	0	0	0	1	1	0	2
19. Zagnańsk	0	1	0	1	1	0	3
KONECKI (razem)	0	3	0	7	7	0	17
1. Falków	0	0	0	1	0	0	1
2. Gowarczów	0	0	0	1	1	0	2
3. Końskie	0	1	0	1	1	0	3
4. Radoszyce	0	0	0	1	1	0	2
5. Ruda Maleniecka	0	0	0	0	1	0	1
6. Słupia Konecka	0	1	0	1	1	0	3
7. Smyków	0	0	0	1	1	0	2
8. Stąporków	0	1	0	1	1	0	3
OPATOWSKI (razem)	0	5	0	4	8	0	17
1. Baćkowice	0	0	0	0	1	0	1
2. Iwaniska	0	1	0	0	1	0	2
3. Lipnik	0	1	0	1	1	0	3
4. Opatów	0	1	0	1	1	0	3
5. Ożarów	0	1	0	1	1	0	3
6. Sadowie	0	0	0	0	1	0	1
7. Tarłów	0	0	0	1	1	0	2
8. Wojciechowice	0	1	0	0	1	0	2
OSTROWIECKI (razem)	0	4	0	4	6	0	14
1. Bałtów	0	1	0	0	1	0	2
2. Bodzechów	0	1	0	0	1	0	2
3. Ćmielów	0	1	0	1	1	0	3
4. Kunów	0	1	0	1	1	0	3
5. Ostrowiec Św.	0	0	0	1	1	0	2
6. Waśniów	0	0	0	1	1	0	2
PIŃCZOWSKI (razem)	0	2	0	3	4	0	9
1. Działoszyce	0	0	0	1	1	0	2
2. Kije	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
3. Michałów	0	1	0	1	1	0	3
4. Pińczów	0	1	0	1	1	0	3
5. Złota	0	0	0	0	1	0	1
SANDOMIERSKI (razem)	1	4	1	7	8	0	21
1. Dwikozy	0	0	0	1	1	0	2
2. Klimontów	0	0	0	1	1	0	2
3. Koprzywnica	0	0	0	1	1	bd	2

4. Loniów	0	1	0	1	1	0	3
5. Obrazów	0	1	0	1	1	0	3
6. Samborzec	0	0	0	1	1	0	2
7. Sandomierz	1	1	1	0	1	0	4
8. Wilczyce	0	1	0	1	1	0	3
9. Zawichost	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
SKARŻYSKI (razem)	0	1	0	5	3	0	9
1. Bliżyn	0	0	0	1	1	0	2
2. Łączna	0	1	0	1	1	0	3
3. Skarżysko-Kam.	0	0	0	1	0	0	1
4. Skarżysko-Kość.	0	0	0	1	1	0	2
5. Suchedniów	0	0	0	1	0	0	1
STARACHOWICKI (razem)	1	2	0	4	4	0	11
1. Brody	0	0	0	1	1	0	2
2. Mirzec	1	1	0	1	1	0	4
3. Pawłów	0	0	0	0	0	0	0
4. Starachowice	0	1	0	1	1	0	3
5. Wąchock	0	0	0	1	1	0	2
STASZOWSKI (razem)	0	4	0	6	5	0	15
1. Bogoria	0	1	0	1	1	0	3
2. Lubnice	0	0	0	0	0	0	0
3. Oleśnica	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
4. Osiek	0	0	0	1	1	0	2
5. Połaniec	0	1	0	1	1	0	3
6. Rytwiany	0	0	0	1	0	0	1
7. Staszów	0	1	0	1	1	0	3
8. Szydłów	0	1	0	1	1	0	3
WŁOSZCZOWSKI (razem)	0	0	0	4	6	0	10
1. Kluczewsko	0	0	0	1	1	0	2
2. Krasocin	0	0	0	1	1	0	2
3. Moskorzew	0	0	0	0	1	0	1
4. Radków	0	0	0	0	1	0	1
5. Secemin	0	0	0	1	1	0	2
6. Włoszczowa	0	0	0	1	1	0	2
RAZEM (102 gminy)	5	47	4	71	88	1	216

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Tabela 11. Programy opracowane przez samorzządy powiatowe w 2013r.

POWIATY	PROGRAM POMOCY SPOŁECZNEJ	PROGRAM POMOCY DZIECKU I RODZINIE	PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ	PROGRAM WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI	PROGRAM INTEGRACJI OSÓB I RODZIN SZCZEGÓLNEGO RYZYKA	PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU ORAZ AKTYWIZACJI LOKALNEGO RYNKU PRACY	PROGRAM WSPARCIA DLA WYCHOWANKÓW OPUSZCZAJĄCYCH PLACÓWKI OP- WYCH.	PROGRAM PRZECIWDZIAŁ ANIA PRZEMOCY	PROGRAM POMOCOW Y NA RZECZ OSÓB STARSZYCH (fakultatywny)	Razem
Buski	0	0	1	1	0	bd	0	1	bd	3
Jędrzejowski	0	1	1	1	0	1	0	1	0	5
Kazimierski	0	0	1	0	0	0	0	1	0	2
Kielce Miasto	1	1	0	1	1	1	0	1	1	7
Kielecki	1	0	1	1	0	1	1	1	0	6
Konecki	0	1	1	1	0	0	0	0	0	3
Opatowski	1	1	1	0	0	0	0	1	0	4
Ostrowiecki	0	0	1	1	0	0	0	1	0	3
Pińczowski	0	0	1	1	0	0	0	1	0	3
Sandomierski	0	0	1	1	0	0	0	1	0	3
Skarżyski	0	0	1	1	0	1	0	1	0	4
Starachowicki	0	0	1	0	0	1	0	0	0	2
Staszowski	0	1	1	1	0	1	0	1	0	5
Włoszczowski	0	0	1	1	0	0	0	1	0	3
RAZEM (14 powiatów)	3	5	13	11	1	6	1	12	1	53

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Poniżej została zobrazowana w postaci mapek liczba i zakres programów opracowanych przez gminy regionu Świętokrzyskiego w roku 2013..

Legenda:

- Program Pomocy Społecznej
- Program Wspierania Rodziny
- Program Integracji Osób i Rodzin z Grup Szczególnego Ryzyka
- Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie/Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
- Program na Rzecz Osób Starszych (fakultatywny)

Mapa 1. Powiat buski – programy opracowane w 2013 roku, przez gminy:

Busko-Zdrój - 3, Gnojno - 2, Nowy Korczyn - 2, Pacanów - 2, Solec Zdrój - 3, Stopnica - 2, Tuczępy – brak danych, Wiślica - 1.

Mapa 2. Powiat jędrzejowski – programy opracowane w 2013 roku, przez gminy:

Imielno - 3, Jędrzejów - 4, Małogoszcz - 2, Nagłowice - 3, Oksa - 3, Sędziszów - 3, Słupia - 2, Sobków - 2, Wodzisław - 4.

Mapa 3. Powiat kazimierski – programy opracowane w 2013 roku, przez gminy:

Bejsce - 2, Czarnocin - 2, Kazimierza Wielka - 3, Opatowiec - 1, Skalbmierz - 2.

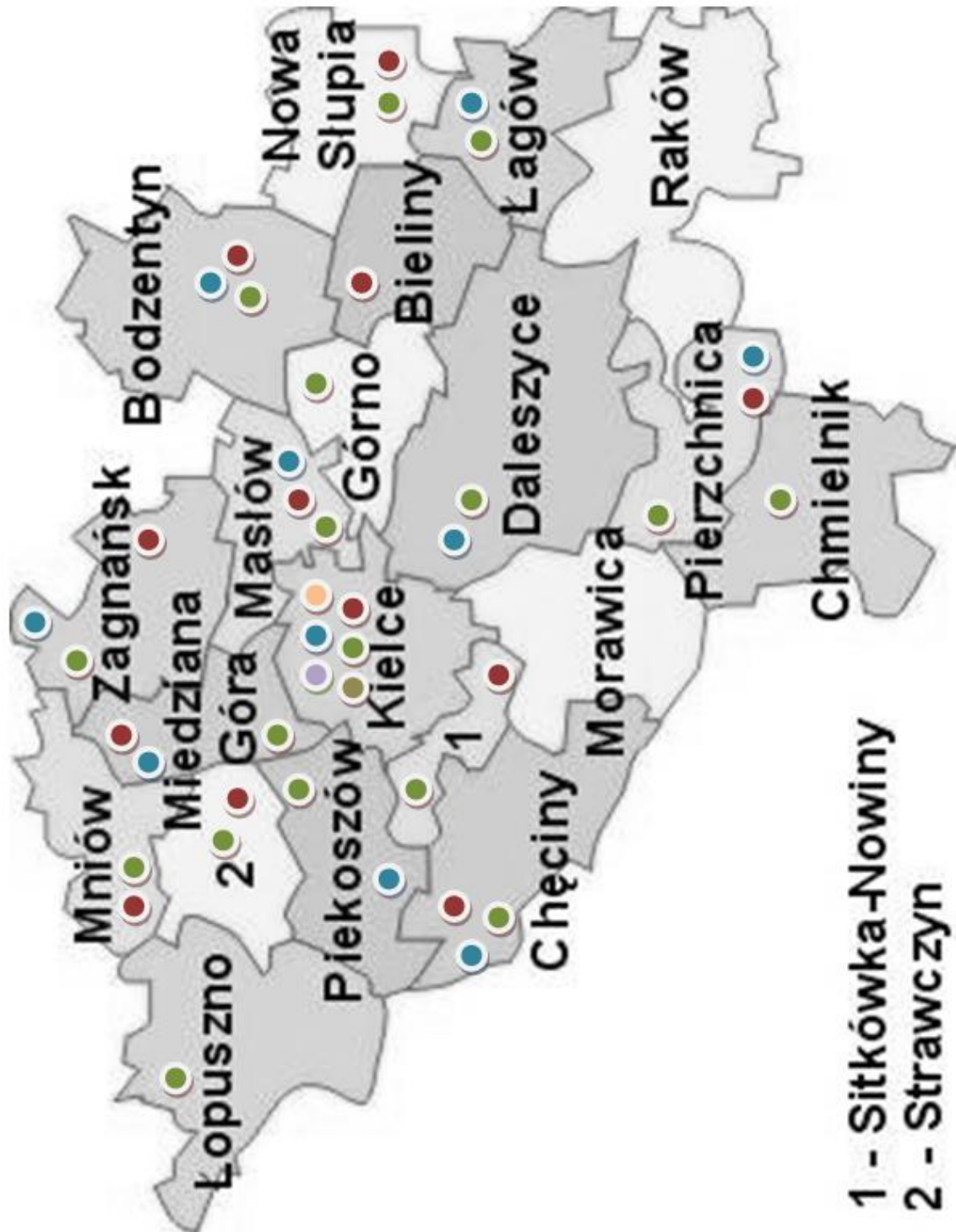
Mapa 5. Powiat konecki – programy opracowane w 2013 roku, przez gminy:

Falków - 1, Gowarczów - 2, Końskie - 3, Radoszyce - 2, Ruda Maleniecka - 1, Słupia Konecka - 3, Smyków - 2, Stąporków - 3.

Mapa 4. Powiat kielecki i Miasto Kielce – programy opracowane w 2013 roku, przez gminy:

Kielce – 6, Bieliny - 1, Bodzentyn - 3, Chęciny - 3, Chmielnik - 1, Daleszyce - 2, Górnio - 1, Łagów - 2, Łopuszno - 1, Masłów - 1, Miedziana Góra - 3, Mniów - 2, Morawica - 0, Nowa Słupia - 2, Piekoszów -2, Pierzchnica - 3, Raków –brak danych, Sitkówka Nowiny - 2, Strawczyn - 2, Zagnańsk - 3.

Mapa 6. Powiat opatowski – programy opracowane w 2013 roku, przez gminy:

Baćkowice- 1, Iwaniska- 2, Lipnik- 3, Opatów- 3, Ożarów- 3, Sadowie- 1, Tarłów- 2, Wojciechowice- 2.

Mapa 7. Powiat ostrowiecki – programy opracowane w 2013 roku, przez gminy:

Baltów - 2, Bodzechów - 2, Ćmielów - 3, Kunów - 3, Ostrowiec Świętokrzyski - 2, Waśniów - 2.

Mapa 8. Powiat pińczowski – programy opracowane w 2013 roku, przez gminy:

Działoszyce - 2, Kije – brak danych, Michałów - 3, Pińczów - 3, Złota - 1.

Mapa 9. Powiat sandomierski – programy opracowane w 2013 roku, przez gminy:

Dwikozy - 2, Klimontów - 2, Koprzywnica - 2, Łoniów - 3, Obrazów - 3, Samborzec - 2, Sandomierz - 4, Wilczyce - 3, Zawichost – brak danych.

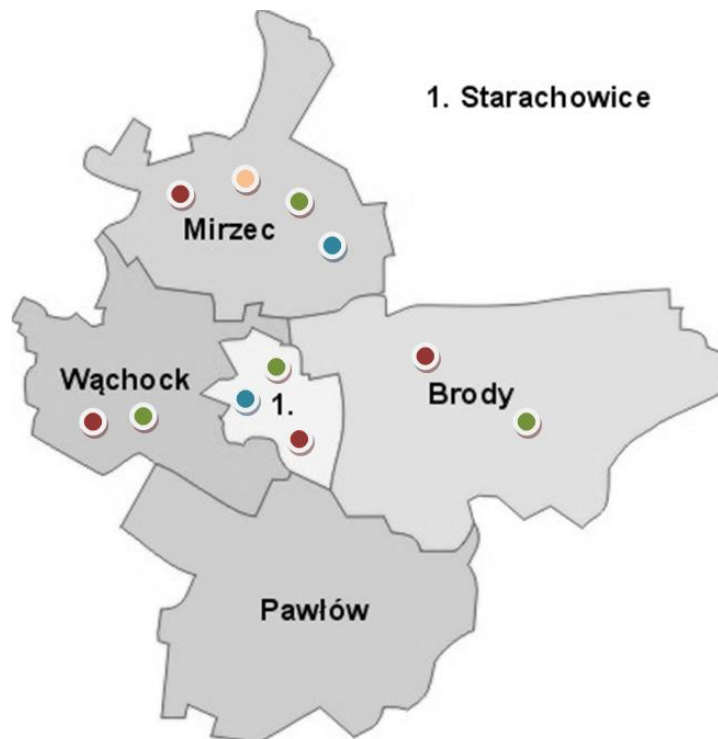
Mapa 10. Powiat skarżyski – programy opracowane w 2013 roku, przez gminy:

Bliżyn - 2, Łączna - 3, Skarżysko-Kamienna - 1, Skarżysko-Kościelne - 2, Suchedniów - 1.

Mapa 11. Powiat starachowicki – programy opracowane w 2013 roku, przez gminy:

Brody - 2, Mirzec - 4, Pawłów - 0, Starachowice - 3, Wąchock - 2.

Mapa 12. Powiat staszowski – programy opracowane w 2013 roku, przez gminy:

Bogoria - 3, Lubnice - 0, Oleśnica – brak danych, Osiek - 2, Połaniec - 3, Rytwiany - 1, Staszów - 3, Szydłów -3.

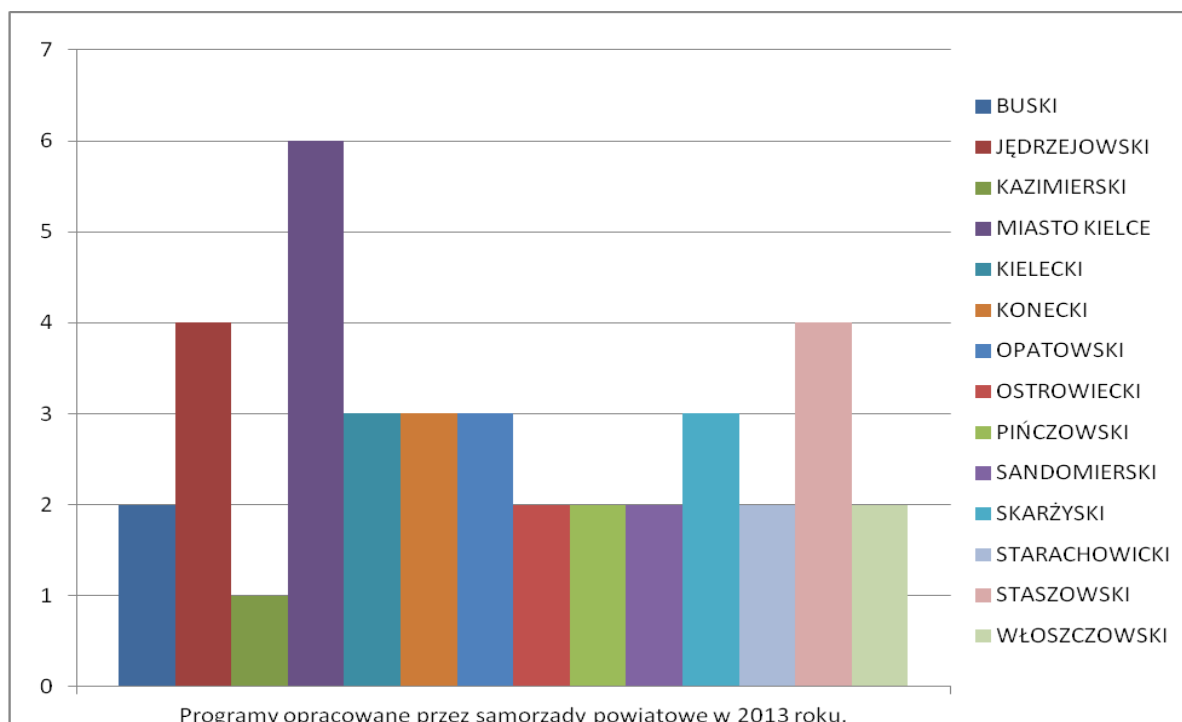
Mapa 13. Powiat włoszczowski – programy opracowane w 2013 roku, przez gminy:

Kluczewsko - 2, Krasocin - 2, Moskorzew - 1, Radków - 1, Secemin - 2, Włoszczowa - 2.

Niżej przedstawiony wykres obrazuje programy opracowane przez samorzady powiatowe.

Wykres 24. Programy opracowane przez samorzady powiatowe w 2013 roku.

Poddając analizie powyższe zestawienia wynika, iż programy pomocy społecznej na 102 gminy regionu świętokrzyskiego posiada jedynie 5, co stanowi 4,9% ogółu gmin. W przypadku samorządów powiatowych – 3 powiaty posiadają opracowany program, co stanowi 21,4% ogółu powiatów.

Programy wspierania rodziny opracowało 47 gmin tj. 46% ogółu.

Programy Integracji Osób i Rodzin z Grup Szczególnego Ryzyka uchwalilo jedynie 4 gminy – 3,9% ogółu gmin oraz 1 samorząd powiatowy – 7,1% ogółu powiatów.

Najkorzystniej sytuacja przedstawia się w zakresie opracowania przez samorzady gminne i powiatowe programów współpracy z organizacjami pozarządowymi – odpowiednio 71 gmin (tj. 69,5% ogółu gmin) oraz 11 tj. 78,5% powiatów powiadało programy.

Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie/Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w 2013r. uchwalilo 88 samorządów gminnych tj. 86% ogółu gmin.

Program fakultatywny – Program Pomocowy na Rzecz Osób Starszych opracowało jedynie miasto Kielce.

Programy Pomocy i Dziecku i Rodzinie opracowało 5 powiatów tj. 37,7% ogółu powiatów.

Z kolei programem, który posiadają niemalże wszystkie, bo 13 powiaty jest Program Rozwoju Pieczy Zastępczej.

Programy Przeciwdziałania Bezrobociu oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy posiadało w 2013r. 6 powiatów, a Program Wsparcia dla Wychowanków Opuszczających Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze tylko jeden powiat.

Z kolei Programy Przeciwdziałania Przemocy posiadało większość - 12 powiatów.

Budzącym niepokój jest fakt, iż trzy gminy: Morawica, Pawłów oraz Łubnice w 2013r. nie posiadały uchwalonego żadnego programu w zakresie pomocy społecznej.

Z punktu widzenia szeroko rozumianego planowania strategicznego w obszarze polityki społecznej liczba opracowanych i wdrożonych programów ma istotne znaczenie. Programy w zakresie: pomocy społecznej, integracji osób i rodzin szczególnego ryzyka, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy pełnią funkcje diagnostyczne w newralgicznych obszarach, ponadto stanowią podstawę do ubiegania się o wsparcie finansowe w nowej perspektywie finansowania unijnego. Należy zwrócić uwagę na znaczne deficyty w zakresie opracowania programów o charakterze fakultatywnym - jedynie miasto Kielce uchwaliło program na rzecz osób starszych.

Szczególnie silnie zarysowujące się niekorzystne tendencje demograficzne: starzenie się społeczeństwa, odpływ ludności, a także problemy społeczne: wysoki poziom bezrobocia, struktura oraz liczba udzielonych świadczeń pomocy społecznej, powinny determinować zintensyfikowanie działań polegających na opracowaniu programów w obszarach.

Wskaźnikiem, który jest bardzo istotny w procesie przeciwdziałania i rozwiązywania występujących problemów społecznych jest liczba instytucji oraz poziom wykształcenia kadry pomocy i integracji społecznej. Zadania pomocy i integracji społecznej realizowane były przez **262** instytucje, przy czym na uwagę zwraca ich nierównomierne rozmieszczenie terytorialne – w głównej mierze skupione są w miastach. Niniejszy raport wskazał również na rosnący udział pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej posiadających wykształcenie wyższe, co ma bezpośredni wpływ na jakość i efektywność realizowanych zadań.

Pomocnym narzędziem w rozwiązywaniu problemów w sferze polityki społecznej są **partnerstwa**, które w sposób trwały i z wykorzystaniem innowacyjnych metod oraz środków planują, projektują, wdrażają i realizują określone działania i inicjatywy. W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej społeczności lokalne i działające na ich rzecz instytucje zyskały możliwości współpracy oraz rozwoju w formule określanej jako **partnerstwo**. W regionie świętokrzyskim jest to forma niezbyt powszechna – jedynie

10 gmin: Skarżysko Kamienna, Wodzisław, Oksa, Nagłowice, Małogoszcz, Bieliny, Radoszyce, Kielce, Ostrowiec Świętokrzyski, Działoszyce i **4 powiaty:** opatowski, konecki, kielecki, buski zawiązały partnerstwa.

Wobec postępującego procesu starzenia się społeczeństwa koniecznym staje się podejmowanie działań mających na celu szeroko rozumiane wsparcie oraz inkluzję społeczną osób starszych. Rosnący udział seniorów w społeczeństwie determinuje występowanie nowych, nierozpoznanych dotychczas problemów stanowiących duże wyzwanie dla instytucji pomocy i integracji społecznej. Z zebranych danych wynika, iż zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia dla osób starszych województwa świętokrzyskiego stanowiło w 2013 roku łącznie **243** instytucji.

Rosnąca liczba osób starszych w społeczeństwie jest skorelowana z rodzajem i wysokością świadczeń pomocy społecznej wypłacanych osobom potrzebującym. W 2013r. z zasiłku pielęgnacyjnego dla osób powyżej 75 roku życia skorzystało **1 970 osób** na łączną kwotę świadczeń **2 990 813 zł**, zaś z usług obejmujących m.in. pomoc w codziennych czynnościach oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze skorzystało **3 396 osób** na kwotę **19 425 010 zł**.

Możliwość pozyskiwania w nowej perspektywie finansowej środków UE na zadania związane ze wsparciem i integracją osób starszych jest oparta o fakultatywne programy samorządów gmin i powiatów. Z pozyskanych od respondentów danych wynika, iż gminy i powiaty nie są przygotowane do realizacji działań na rzecz seniorów z udziałem środków unijnych – **zaledwie jedna gmina – Miasto Kielce opracowała program na rzecz osób starszych.**

Wachlarz realizowanych zadań związanych z pieczęią zastępczą jest bardzo szeroki. Respondenci wskazali na funkcjonowanie w regionie łącznie: **1 104** rodzin zastępczych, w których **przebywało 1 601** dzieci. Koszt funkcjonowania rodzin zastępczych w regionie w 2013r. wyniósł **13 794 488 zł**. Analiza danych wskazuje na znaczne zróżnicowanie terytorialne liczby rodzin zastępczych; szczególnie subregion południowy obejmujący powiaty: kazimierski i pińczowski charakteryzuje się najmniejszą liczbą rodzin zastępczych.

Zgodnie z przepisami o pomocy społecznej jednym z zadań o charakterze niepieniężnym zarówno gmin jak i powiatów jest udzielanie **poradnictwa specjalistycznego**. W tym zakresie respondenci wykazali, iż 11 samorządów powiatowych prowadzi poradnictwo specjalistyczne. Poradnictwo specjalistyczne w 2013r. nie było prowadzone przez powiaty: konecki, starachowicki, włoszczowski. Zaledwie 19 gmin realizuje powyższe zadanie, co ewidentnie wskazuje na niezaspokojenie potrzeb. **Gminami udzielającymi**

poradnictwa specjalistycznego są: Jędrzejów, Wodzisław, Bieliny, Radoszyce, Stąporków, Miasto Kielce, Opatów, Ożarów, Wojciechowice, Kunów, Ostrowiec Św., Waśniów, Sandomierz, Skarżysko Kam., Mirzec, Starachowice, Połaniec, Staszów, Moskorzew.

Raport wykazał, iż nie każda gmina regionu powołała **asystentów rodziny** oferujących wsparcie oraz pomoc dla rodzin przeżywających trudności wychowawcze. W 2013r. zatrudnionych było łącznie: **129 asystentów**, z czego blisko 20% ogółu na terenie 2 powiatów: miasta Kielce oraz Ostrowca Świętokrzyskiego.

W zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi liczba samorządów gminnych posiadających w 2013r. opracowany **program współpracy z organizacjami pozarządowymi** wyniosła **71** natomiast liczba samorządów powiatowych wyniosła **11**. W ramach posiadanych programów powiaty ogłosiły łącznie **31 konkursów** z czego **9** dotyczyło zadań z zakresu pomocy społecznej. Samorzady gminne zainicjowały **104** konkursy z czego połowa – **52** dotyczyła zadań pomocy społecznej. Łącznie samorzady powiatowe i gminne w 2013r. na zlecenie zadań dla NGO'S wydatkowały **21 941 353** zł, natomiast samorząd województwa w ramach otwartych konkursów ofert oraz trybu pozakonkursowego przekazał organizacjom pozarządowym kwotę w wysokości **3 331 191zł**.

Reasumując: zadania wykonywane przez realizatorów programu w większości były zgodne z zapisami zawartymi w Programie. Niemniej jednak, w celu zwiększenia skuteczności i usprawnienia działań z zakresu pomocy społecznej w województwie niezbędne, a wręcz konieczne jest m.in. wzmocnienie współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w formie partnerstw, zintensyfikowanie działań w zakresie programowania strategicznego oraz zacieśnienie współpracy z trzecim sektorem w zakresie rozwiązywania problemów społecznych województwa.

Wykaz wykresów.

1. Cel strategiczny oraz cele operacyjne programu.
2. Liczba osób, rodzin oraz liczba osób w rodzinach, którym udzielono wsparcia i pomocy w 2011 i 2013r.
3. Struktura najczęstszych powodów przyznawania pomocy społecznej.
4. Liczba rodzin i osób w rodzinach wg. najczęstszych powodów przyznawania pomocy w 2013r.
5. Struktura wypłaconych zasiłków w 2013r.
6. Udział procentowy gmin i powiatów posiadających powołane grupy samopomocowe.
7. Liczba osób objętych działaniami grup samopomocowych.
8. Liczba gmin, zawiązanych partnerstw i uczestniczących w nich partnerów.
9. Liczba powiatów, zawiązanych partnerstw i uczestniczących w nich partnerów.
10. Liczba osób powyżej 60 roku życia ze względu na płeć i miejsce zamieszkania.
11. Wysokość usług opiekuńczych oraz świadczeń pielęgnacyjnych dla osób starszych w 2013r. w regionie.
12. Źródła finansowania gminnych programów wspierania rodziny.
13. Źródła finansowania powiatowych programów pomocy dziecku i rodzinie.
14. Źródła finansowania programów pieczy zastępczej.
15. Liczba rodzin i dzieci w poszczególnych typach rodzin zastępczej.
16. Wysokość środków finansowych wydatkowanych na funkcjonowanie rodzinnej pieczy zastępczej.
17. Liczba oraz kwota na usamodzielnienia dla wychowanków opuszczających rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze w 2013r.
18. Liczba programów zdrowotnych oraz kwota wydatkowana na ich realizację przez samorządy gminne i powiatowe w 2013r.
19. Najpopularniejsze formy kampanii edukacyjnych z zakresu zdrowego stylu życia w 2013r, w województwie świętokrzyskim.
20. Zatrudnienie w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej.
21. Wykształcenie osób zatrudnionych w JOPS w 2013r. w województwie świętokrzyskim.
22. Formy podnoszenia dla kadr instytucji pomocy i integracji społecznej przez PCPR w 2013r.

23. Uczestnicy szkoleń projektu systemowego ROPS „Edukacja receptą na lepsze jutro” w 2013r.

24. Programy opracowane przez samorzady powiatowe w 2013 roku.

Wykaz tabel.

1. Tendencje najczęstszych powodów udzielania pomocy społecznej rodzinom w latach 2011-2013.
2. Wysokość wypłaconego zasiłku okresowego, stałego oraz celowego w 2013r.
3. Opracowane programy z zakresu pomocy społecznej przez powiaty i gminy.
4. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia dla osób starszych w 2013r.
5. Liczba rodzin zastępczych wg powiatów.
6. Funkcjonowanie systemu poradnictwa w gminach i powiatach.
7. Współpraca samorządów powiatowych z organizacjami pozarządowymi w 2013r.
8. Współpraca samorządów gminnych z organizacjami pozarządowymi w 2013r.
9. Obszary współpracy oraz wysokość środków finansowych przekazanych z budżetu Samorządu Województwa w 2013 r.
10. Wykaz samorządów gminnych oraz opracowanych przez nie programów w zakresie pomocy i integracji społecznej.
11. Wykaz samorządów powiatowych oraz opracowanych przez nie programów w zakresie pomocy i integracji społecznej.

Wykaz map.

Mapa 1. Powiat buski – programy opracowane w 2013 roku.

Mapa 2. Powiat jędrzejowski – programy opracowane w 2013 roku.

Mapa 3. Powiat kazimierski – programy opracowane w 2013 roku.

Mapa 4. Powiat kielecki i Miasto Kielce – programy opracowane w 2013 roku.

Mapa 5. Powiat konecki – programy opracowane w 2013 roku.

Mapa 6. Powiat opatowski – programy opracowane w 2013 roku.

Mapa 7. Powiat ostrowiecki – programy opracowane w 2013 roku.

Mapa 8. Powiat pińczowski – programy opracowane w 2013 roku.

Mapa 9. Powiat sandomierski – programy opracowane w 2013 roku.

Mapa 10. Powiat skarżyski – programy opracowane w 2013 roku.

Mapa 11. Powiat starachowicki – programy opracowane w 2013 roku.

Mapa 12. Powiat staszowski – programy opracowane w 2013 roku.

Mapa 13. Powiat włoszczowski – programy opracowane w 2013 roku.